

LA TORRE FERRERA

REVISTA CULTURAL DE MONT-RAS. NÚMERO 2 DESEMBRE DE 2008

PREU 3 €

150 anys d'independència de Mont-ras
Maria Canadès Rabassa
Plató Costa Brava

Viu el NADAL a Mont-ras

DIVENDRES 5 DE DESEMBRE 2008

A les 19h. a la Sala Polivalent de l'Ajuntament:
INAUGURACIÓ V EXPOSICIÓ DE PESSEBRES I DIORAMES
de l'Associació Amics del Pessebre del Baix Empordà.

DIJOUS 18 DE DESEMBRE 2008

A les 20 h. a la Sala de Plens de l'Ajuntament
PRESENTACIÓ VOLUNTARIAT PER LA LLENGUA

DISSABTE 20 DE DESEMBRE 2008

A les 15,30 h. a les pistes de joc al costat del pavelló poliesportiu

3r. TORNEIG DE NADAL DE BITLLES CATALANES

A les 22 h. al pavelló poliesportiu
GRAN QUINA DEL PAGES I LA PAGESA

a benefici de la Fundació Oncolliga, Lliga Catalana d'Ajuda al Malalt de Càncer. Organitza: ACRM

DIUMENGE 21 DE DESEMBRE 2008

A les 11 h. del matí a l'Església de St. Esteve de Mont-ras **OFICI SOLEMNE** i a continuació **concert** amb la Coral **ELS REFILETS DEL CEIP TORRES JONAMA DE MONT-RAS**

En acabar es farà **CAGAR EL TIÓ**

DIMECRES 24 DE DESEMBRE 2008

A partir de les 24 h. a l'Església de St. Esteve de Mont-ras **MISSA DEL GALL** cantada per la **CORAL PARROQUIAL DE SANT ESTEVE DE MONT-RAS**

Al finalitzar els actes, pisolabis al voltant de la foguera.

Organitzen:

AJUNTAMENT
de MONT-RAS

Diputació de Girona

DISSABTE 27 DE DESEMBRE 2008

A les 18 h. al pavelló poliesportiu
2º FESTA COUNTRY

Organitza: ACRM i Dirigida per Rafael Corbí de Country Dance Line Costa Brava. Servei de bar i entrepans.

DIUMENGE 28 DE DESEMBRE 2008

A les 11 h. del matí a l'Església de St. Esteve de Mont-ras **OFICI SOLEMNE** cantat per la **CORAL PARROQUIAL DE SANT ESTEVE DE MONT-RAS**

DISSABTE 3 DE GENER 2009

A les 16,30 h. a la sala d'exposicions del 2º pis de l'Ajuntament **ENTREGA D'OBSEQUIS ALS NOUVINGUTS/DES**

A les 17 h. **ENTREGA PREMIS DEL 3R. TORNEIG DE NADAL DE BITLLES CATALANES**
Al finalitzar refrigeri per tothom

De 17 h. a 19 h. a l'entrada de la sala polivalent de l'Ajuntament

ARRIBADA DEL PATGE REIAL DE SS.MM ELS REIS MAGS

DILLUNS 5 DE GENER 2009

A les 18 h. a les afores de l'Església de St. Esteve de Mont-ras

CAMPAMENT REIAL I ARRIBADA DE SES MAGESTATS ELS REIS MAGS D'ORIENT AMB OFRENA D'OR, INCENS I MIRRA

PREGÓ a l'Església, en acabar entrega d'obsequis al pavelló poliesportiu.

Nota: Si algun nen està malalt haurà de trucar a l'Ajuntament el dilluns de 10 h. a 14h per rebre la visita del Reis a casa seva.

L'organització es reserva el dret de modificar qualsevol acte per causes alienes a la seva voluntat.

Redacció i publicitat:
latorreferrera.montras@gmail.com. Tel. 629.64.29.81

Edita:
Associació Sociocultural Mont-ras al Cor

Director:
Joan Grañén

Coordinació:
Núria Pujol

Consell de redacció:
Patricia Ferrer
Irene Genís
Francesc Gomes
Martí Sabrià

Col·laboradors:
Isabel Antúnez
Joan Badia-Homs
Pau Bassolí
Vikki Benito
Joan Busquets
Sue Caamaño
Mercè Català
Eulàlia Corball
Éric Ferrer
Joana Guirado
Francesc Mir
Lluís Molinas
M. Adoración Morán
Susanna Parals
Puri Pinto
Miquel Ros
Dami Ruiz
Conxa Saurí
Teresa Solé
Isabel Tomás
Pere Trijueque
Jordi Turró

Maquetació:
Mar Medir

Fotografia:
Xavier Grañén

Publicitat:
Irene Genís
Patricia Ferrer

Correccions:
Consorti de Normalització Lingüística

Impressió:
Gràfiques Trema. Arbúcies

Dipòsit legal: Gi. 1386/2007

Amb la col·laboració de la Diputació de Girona i de l'ajuntament de Mont-ras

Notes:

La revista es reparteix gratuïtament a tots els domicilis del Municipi. Si algun veí no la rep o algú no resident o Organisme vol rebre-la habitualment pot posar-se en contacte amb la revista a través del següent e-mail: latorreferrera.montras@gmail.com

Aquesta publicació no comparteix necessàriament les opinions signades pels col·laboradors.

Prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta revista, per qualsevol mitjà, sense autorització expressa.

EDITORIAL

Cent cinquanta anys d'independència municipal i d'escola a Mont-ras

Déu n'hi do l'empenta d'aquell poble de pagesos que era Mont-ras fa cent cinquanta anys. En aquell moment, Esteve Parals, alcalde pedani, i Martí Pagès, regidor, devien ser els capdavanters de la moguda popular, però foren els setanta-un contribuents mont-rasencs en bloc els que signaren el compromís de respondre i comprometre's per escrit, fins i tot amb els seus béns, a cobrir les despeses que forçosament havia de contraure el nou municipi, l'aportació deguda a l'Estat i la implantació d'una escola d'instrucció primària que se'ls exigia ja abans de concedir-los la segregació de la batllia de Palafrugell, a la qual fins a aquell moment havien estat sotmesos. Pel que se'n desprèn, els pagesos de Mont-ras mai no havien assumit la faixa d'una subjecció que els devia venir excessivament estreta i, com a bons catalans, van optar decididament per una independència amb la qual es comprometien a treballar amb il·lusió i esperança per un esplendorós esdevenidor del seu poble. El resultat és testimoni que és amb aquestes mateixes virtuts que alcaldes i regidors posteriors han treballat i han aconseguit l'objectiu que el somni d'aquells avantpassats, que va esdevenir realitat fa cent cinquanta anys, fins als nostres dies mai no s'hagi malmenat.

Estimem el nostre poble i podem estar molt satisfets i orgullosos de com ens ha arribat fins als nostres dies, potser els darrers anys un xic massa modernitzat, ja que fet i fet li han escatimat aquella pàtina de poble mig amagat entre les Garrotxes i el mar, amb un aire més aviat modest, però que continua essent entranyablement acollidor.

Són temps nous. Al segle XIX Mont-ras no tenia ni dos-cents habitants, avui som a la ratlla dels dos mil. Nous mont-rasencs, que dirien en aquell temps, que hi van posar arrels i ara ja arriben fins a la cinquena, sisena i fins i tot potser setena generació. És amb tots ells que Mont-ras és com és i va rebent les persones novingudes amb la mateixa bona acollida que sempre ha estat característica singular dels habitants del nostre poble.

Un altre centenari celebrem enguany: el del bateig de la nostra Costa Brava que tan encertadament va proclamar el periodista Ferran Agulló. Va ser a Sant Elm a Sant Feliu de Guíxols o a la finca El Paradís a Begur? Tant se val, qualsevol punt de la nostra costa que Ferran Agulló coneixia tan bé podia haver estat el lloc on la seva inspiració va idear l'apel·latiu amb el qual és coneguda a tot el món. Des d'aquest mirador de La Torre Ferrera dediquem a Ferran Agulló el nostre petit però sincer homenatge d'agraïment i admiració.

AMB NOM I COGNOMS

MARIA CANADES I RABASSA

JOAN GRAÑÉN

Fotografia Xavier Grañén

Ca l'Agneta era, ja a les acaballes del segle XIX, una verdadera institució a Mont-ras. Era l'única botiga que hi havia al poble on s'havia d'acudir, si no cada dia, sí molt sovint per proveir-se del que necessitaven per a la manutenció les persones i els animals domèstics que conviuen en totes les cases. Allí trobaven de tot i cada setmana mataven porc i aviram. Era tal la força d'aquell nom que la Maria, just entrar com a nora de la casa, ja va perdre el seu cognom i per sempre més va ser la Maria de ca l'Agneta. Fins i tot la seva dependentia que la va ajudar durant molts anys era, per a tothom, la Maria Rosa de ca l'Agneta.

La Maria es va casar el dia que complia 20 anys amb en Pere Mercadal, el fill de l'Agneta, i de seguida es va involucrar totalment en les tasques de la botiga per decisió de la seva sogra que, en veure la predisposició de la seva nora, de bones a primeres ja li va dir: "Mira noia, això és tot per a tu, fes i desfés tot allò que et plagui que jo ja sóc vella i tinc la salut delicada."

Era la postguerra i tot escassejava tant que amb la botiga només anaven fent la viu-viu, despatxant ben poc més del que es podia vendre amb les targetes de racionament que l'Ajuntament facilitava a totes les famílies. Dues vegades cada setmana el seu sogre anava amb el carro i el cavall a buscar els queviures del racionament a la Bisbal. Recorda que en uns sacs d'espart els arribava el sucre roig i que quan el treien per posar-lo a la paperina se'ls enganxava el sucre pels braços. Va ser decisió de la Maria començar una altra vegada el que havia estat la botiga abans de la guerra. Aviat l'activitat es va fer més viva i a les set del matí la botiga ja estava oberta per proveir garrofes per als cavalls de cal Déu, cal Rei, cal Pepet Manco, i de tots els cavalls dels pagesos que de bon matí ja havien començat a treballar. Tenien la carn dels pollastres que ells criaven a casa, venien pa, vi, queviures, estris i material de neteja, i el carbó que en Joanola en unes sàrries els baixava de Fitor. I des d'aleshores, diu: "Vaig tenir la botiga més de 35 anys."

Quins són els seus records més llunyans de la seva vida a Mont-ras?

"Amb els meus pares vivíem a Palafrugell, però quan va quedar lliure una casa de propietat que teníem a Mont-ras, ens hi vam traslladar. Jo aleshores tenia 12 anys.

Recordo que jugàvem al mig del carrer sense por dels poquíssims cotxes que hi circulaven. Aleshores predominaven per molt els carros i els cavalls i aquests no ens havien de preocupar.

Un any per la Festa Major de Palafrugell, on jo havia anat m'ho estava passant tan bé que vaig tenir un gran disgust quan la meva mare em va venir a buscar a les Barques d'en Jaumet.

No vaig tardar gaire a saber perquè la mare m'havia vingut a buscar. Quan passàvem pel pont del carrilet al Trull vam veure les flamarades del foc que estava cremant l'església de Palafrugell. Ja havia començat la revolta preludi de la guerra civil."

Però anava a l'escola?

"Sí, però a Palafrugell, allí hi tenia totes les meves amigues d'infantesa."

I de casada, què en recorda?

"Mont-ras, aleshores, devia tenir uns sis-cents o set-cents habitants. Tots ens coneixíem, érem com una gran família, ens alegràvem quan naixia una criatura i ens entristíem quan moria algú. Era molt diferent d'ara que l'arribada d'immigrants ha facilitat que tothom vagi a la seva. Abans moltes cases tenien un motiu amb el qual les coneixíem tots, molt més que amb el cognom de cadascuna d'elles. N'hi havia de molt xocants: els de prestigi, i per ordre, de més a menys, cal Déu, cal Rei, cal General, cal Duc i cal Capitan; després venien els altres, cal Tronjo, cal Pepet Manco, can Medalla, cal Mariner, can Tauler, can Pansa (que era el meu sogre), can Xaró, can Met dels Ocells, can Pistol, cal Pere Xiquet, can Gall, can Ruet, can Xana, cal Quadret, cal Peroler, ca la Maria Grassa, can Gorgoll, can Nena, cal Corder, can Netis, i segur que n'hi ha molts més que ara no em vénen a la memòria..

Una vegada, el senyor Goncé em va preguntar si sabia d'on venia el motiu de can Medalla que era el de casa seva. Li vaig contar el que a mi m'havien contat: que un antic propietari de la casa havia estat a la guerra de Cuba i havia tornat condecorat amb una medalla i d'aquí li venia el renom. Va estar content, va dir que aquesta procedència del motiu li agradava molt."

L'arribada d'immigrants va afectar el pòndol de la botiga?

"Sí, molt; primer arribaven els homes i uns mesos després les dones. Vivien on podien, en cases abandonades i atrotinades, gairebé sense teulat, moltes vegades dues o tres famílies juntes en espais tan reduïts on només una trista cortina les separava, cosa que propiciava les discussions i les baralles, però poc a poc totes les famílies es van anar traslladant a cases més habitables i ja quasi sempre definitives. Quan amb el tren petit arribaven les dones, els marits ja les estaven esperant i el primer que feien era venir a la botiga a proveir-se d'algunes coses, però no hi faltaven mai una escobilla para blanquear i un llum de carbur. I com que no tenien gaires diners, vaig haver de comprar-me llibretes per obrir-hi un compte per a cada família on anava anotant les seves compres que venien a liquidar el dissabte quan els marits cobraven la setmanada. Aquells temps vaig ser una mena de banc molt especial que no cobrava interessos. Durant molts anys, la meva va ser l'única botiga de Mont-ras. Més endavant, en va obrir una altra la Mari Paz a la part de muntanya que va facilitar que les dones no haguessin de pujar la baixada d'en Ruet carregades amb tota la compra, inclús el pa que també jo venia a falta de fleca al poble. Recordo que la Patrícia, la dona d'en Zamora, venia ja carregada des de Palafrugell i a casa acabava d'omplir un gran cabàs que es posava damunt del cap sobre una mena de tortell de drap. Déu n'hi do el que la dona havia de patir per arribar a casa seva a tocar de l'església. Quan jo vaig plegar, els meus nebots, en Josep Xicoira i la Remei, van obrir una botiga un parell de portes més amunt que va fer que gairebé no es notés que jo havia tancat la meva. I per aclarir la relació entre les famílies Xicoira i Mercadal s'ha de saber que l'Anselm Xicoira

i en Pere Mercadal eren germans, però només de mare."

Vostè deu conèixer un munt d'anècdotes ocorregudes a Mont-ras. M'agradaria que me n'expliquéssiu alguna.

S'hi pensa un xic i em diu: "Hi havia un home que li deien el Maño que era drapaire. Un dia anava per la ribera de l'Aubi amb el seu burro i amb les regnes lligades al braç i van tenir la desgràcia de caure a l'aigua i es van ofegar tots dos. La seva dona quan ho va explicar tota plorosa es lamentava que "por lo menos me hubiese quedado el burro..." i s'entén, perquè amb el burro i el carret hauria pogut continuar el negoci."

L'aiguat

"Cap als anys seixanta va fer un aiguat tan fort que l'aigua de la riera que passa per darrere de la casa va sortir de mare i ens va inundar la vivenda, i tot i que vaig fer-hi una barrera amb sacs de serradures l'aigua la va passar i sortia per la porta del davant. Aquest dia, quan ja havia començat a ploure, encara que poquet, va venir la Conxita de can Masses i mentre estava comprant va ser tanta l'aigua que va caure que em va demanar que telefonés a casa seva que la vinguessin a buscar perquè no s'atrevia a sortir. No es veia ni per on s'havia de passar. Vaig telefonar en Pere que era a Palafrugell per dir-li que quan tornés parés ment amb el cotxe, que estava tot inundat. S'havia pensat que exagerava."

El tren petit

"En aquell temps, el tren petit, amb tota la lentitud del món, passava, per anar i per tornar cada dia, per davant de casa, i a l'estiu, el "tren dels estiuiejants" que en dèiem, portava la gent que anava a banyar-se a les platges. Aleshores veies la joventut que tot fent barrila baixava del tren i seguia caminant al pas del carrilet fins a l'estació."

La gran nevada de Nadal

"L'any 1962, la tramuntana, afavorida pel solar sense edificar que teníem al costat de casa, va amuntegar tanta neu davant nostre que, al matí, en obrir la porta no vam veure més que una paret de neu que, de sobte, ens va omplir la botiga. Alguns dies després de la nevada, quan encara no es podia circular sense dificultat pels carrers, i la furgoneta de can Regàs que ens portava el pa un parell de cops a la setmana tampoc venia, ens vam quedar sense pa. Aleshores, amb la Isabel de can Tarites ens vam armar de valor, ens vam canviar les faldilles per uns pantalons, i amb una jaqueta, un bastó i unes bosses vam decidir d'anar a can Regàs, a Palafrugell, a buscar el pa que necessitàvem. Era tan pesat i tan cansat caminar trepitjant la neu enfonsant-hi els peus, que a mig camí volíem entornar-nos-en, però vam pensar que una vegada haviem començat l'aventura haviem d'arribar fins al final. Vam tornar a casa amb dues bosses cada una, penjades al coll i plenes de pa. Igual va passar amb la llet que anàvem a buscar a ca la Filomena, amb tres o quatre veïnes, totes joves, vam decidir anar-hi i també ens en vam sortir."

La Maria va ser feliç a Mont-ras on va deixar molt bon record. De tant en tant hi torna, perquè aquí encara hi té una néta i sobretot els besnéts. Ara viu a Palafrugell amb la seva nora, vídua del seu fill, on també té una altra néta i una altra besnéta.

I les darreres paraules de la Maria en aquesta entrevista van ser textualment aquestes: "Ara ja no hi visc, però podeu estar ben segurs que mentre tingui un alè de vida portaré dins del meu cor el poble de Mont-ras."

MONT-RAS Bar Restaurant

Cuina tradicional empordanesa
Esmorzar de forquilla
C/Torres Jonama, 19
Tel. 629 010 358
17253, Mont-Ras – Girona

HISTÒRIA I PATRIMONI JOCS DE GUERRA

LLUÍS MOLINAS

Els meus primers records de Mont-ras –força llunyans, per cert– es remunten als darrers moments de la Guerra Civil. Aleshores jo tenia quatre anys, però recordo com una visió tèrbola tota aquella escampadissa d'armament, uniformes i estris variats enmig de la pineda de la torre Simona, durant els primers dies del mes de febrer de 1939. Mentre amb altres companys de la meua edat volíem “jugar” amb tot allò, com a música de fons podíem escoltar les eixordadores explosions que feien volar els ponts d'en Miquel i d'en Parals, protegint l'exode d'una patètica processó d'homes i dones –civils i militars– que emprien el camí d'un destí incert, cap a una frontera que no els va rebre precisament amb les portes obertes de bat a bat.

Amb la meua mare i l'àvia materna, des de Palafrugell ens havíem refugiat –com molts altres convilatans– al casalot arripat a la vella torre de guaita. Al bell mig de l'ampla sala del primer pis, en màrtegues de bossat o palla, dones i criatures dormíem el malson de la basarda col·lectiva enfront la creixent psicosis dels bombardejos de l'aviació feixista. Davant la tràgica experiència viscuda pels palamosins, la meua mare va optar per tancar la casa de Palafrugell, agafar el bagatge més imprescindible i acceptar l'acolliment de l'entranyable matrimoni que, per a molta gent, van ser l'Agustí i la Rosa, aleshores masovers d'aquella masia –avui desapareguda– propietat de la vescomtessa de Cabanyes.

No puc precisar amb exactitud els dies que vam passar a la torre Simona de Mont-ras, però sé que van ser els darrers dels tràgics esdeveniments que van ensorrar la República. Una vegada passada tota la gentada que fugia de l'imparable avenç franquista, aquella pineda on avui s'hi han edificat molts habitatges semblava talment un dantesco camp de batalla. Puc recordar pilons de fusells abandonats barroerament, caixes de municions mig obertes, cascos, cantimplors, uniformes sencers... El camí fins a la frontera era llarg i feixuc, sota la constant amenaça dels avions italians i alemanys. A causa de tot aquell arsenal abandonat sense cap responsable que el controlés, poc temps després el poble de Mont-ras va ser testimoni d'una tragèdia que encara es manté viva en el record d'algunes famílies.

Un cop transcorreguts aquells darrers dies, encara amb una certa por, vam retornar a Palafrugell. Amb els meus

ulls d'infant no podia abastar el que la guerra havia significat. Només sabia que el meu pare, al qual a penes coneixia, es trobava en un camp de concentració, i que el que la “gent gran” anomenava “pa blanc” jo encara no l'havia tastat mai, com tampoc no coneixia altres articles com ara el sucre, la xocolata o el formatge. Només sabia que per obtenir un quilo de patates s'havien de fer llargues cues a la Casa de la Vila. Finalment, quan el pare va retornar a casa, vam anar a viure al mas prop del pont d'en Miquel –aleshores ja reconstruït amb mà d'obra dels soldats vençuts. Però l'espectre de la guerra sempre estava present en els nostres jocs d'infants. Des de la casa on vivíem fins a l'anomenada pineda del mas Mortera –on avui hi ha Xidors– no podies fer un pas enmig de la vegetació sense trobar-hi cartutxeres senceres, plenes de bales, fusells mig rovellats però encara intactes, plats de ranxo, cantimplors... i fins i tot alguna granada de mà. Per tot això, se'ns havia prohibit anar a buscar bolets per aquells indrets.

Una tarda, en ple estiu calorós, el Carrilet va escopir unes guspies, i aquell bosc assecat ben aviat va esdevenir un paorós castell de focs artificials. A la nit, mentre les imparables flames consumien els matolls de brucs i gatoses, les explosions ens mantenien desvetllats. Dins la mentalitat d'un vailet de sis o set anys, semblava que la guerra no s'hagués acabat. Després del foc, quan la muntanya va restar ennegrida durant molt de temps, encara ens quedaven per jugar els esquelets d'aquells fusells que, en un front llunyà, feia pocs mesos uns homes havien empuñat tot jugant-se la vida per una causa que nosaltres infants no podíem comprendre en aquells moments.

Fotografia. Xavier Grañén

TECNO METALL
P. BRIERA S.L.
 TREBALL DE XAPA AMB CNC
 INOXIDABLES, FERRO, COURE, ALUMINI, ...

Av. de Palamós, 22 A
 17253 Mont-ras [Girona]

Tel. 972 30 05 50
 Fax 972 30 05 54

Restaurant Ca la Filomena
 "Bon pa, bon vi, bona taula i bona brasa, és senyal de bona casa"

Regentat per la família Peiró
 4 generacions de bona cuina

Avgda. Palafrugell, 1
 17253 Mont-ras
 Baix Empordà - Girona
 Telèfon núm. 972611357
 E-mail: calafilomena@hotmail.com

CERÀMIQUES

La Ciutadella

Crta. Palamós a la Bisbal C-31 Km.330 17253 MONT-RAS
 telf i fax 972302571 email ceramiqueslaciutadella@gmail.com

SERRALLERIA ALSINA

C/ Torres Jonama, 60
 Tel. + Fax: 972 30 29 96

17253 MONT-RAS

Fco. Carrasco
PINTURA i DECORACIÓ

Polígon Industrial - c/ Mestral (nau 2) - 17253 MONT-RAS
 Tels. 972 611 752 - 660 543 555 - Fax 972 611 752

www.fcocarrasco.com
 info@fcocarrasco.com

INTEGRAL DE POLIURETÀ COSTA BRAVA
INJECCIÓ i PROJECCIÓ

Polígon Industrial - c/ Mestral, nau 2 - 17253 MONT-RAS
 Tels. 972 611 752 - 660 543 555 - Fax 972 611 752

www.fcocarrasco.com
 info@fcocarrasco.com

Construccions metàl·liques

Mecpal
 Mecàniques Palamós 95. S.L.

- Mecanitzats CNC
- Reparació de maquinària
- Muntatges mecànics
- Caldereria-ferro-inoxidable
- Construcció d'accessoris nàutics
- Projectes

Tel. 34 972 315253 PALAMÓS
 Web: www.mecpal.com

SALUT VARICES

M. ADORACIÓN MORÁN. Farmacèutica comunitària. Titular de l'Oficina de Farmàcia de Mont-ras

Són dilatacions degeneratives de les venes, que evolucionen amb elongació i tortuositat de les seves parets. Són l'expressió externa d'una insuficiència venosa crònica subjacent.

Són cinc vegades més freqüents en la dona i preferentment es localitzen a les extremitats inferiors.

La insuficiència venosa crònica afecta el 20-30% de la població i el 50% de les persones de més de cinquanta anys. Les repercussions sanitàries i socioeconòmiques són molt grans. És una de les causes principals d'incapacitat laboral i en alguns països europeus representa entre l'1,5 i el 2% del pressupost de la sanitat pública.

Factors de risc:

Antecedents familiars, edat, romandre molta estona dempeus, sedentarisme, calor, haver tingut molts parts, obesitat.

Patogènia:

Una fallada persistent en el sistema venós de la cama que dificulti el retorn venós ascendent és el motiu que produeix la insuficiència venosa crònica.

La seva causa immediata és la incompetència de les vàlvules venoses, incompetència que algunes vegades pot ser deguda a danys locals produïts per traumatismes, tromboflebitis profundes o altres causes.

L'element fonamental en la patogènia de la insuficiència venosa crònica és l'estasi venosa. La hipertensió venosa lesiona la microcirculació, augmenta la pressió als vasos post-capilars, apareix edema i disminueix l'oxigenació dels teixits circumdants. El procés local pot complicar-se amb infecció, inflamació, necrosi i ulceració.

Signes i símptomes:

Les variacions poden ser asimptomàtiques o tenir una o més de les següents manifestacions en el membre afectat:

- Pesadesa o cansament, augmenta estant dret i amb la calor; disminueix ajagut i amb el fred.
- Pruïja o picor.
- Dolor i rampa, preferentment al tou de la cama.
- Edema.

Aquests signes o símptomes es presenten amb diferents graus d'intensitat. En les dones poden empitjorar amb la regla, l'embaràs, la ingestió d'anticonceptius orals o amb la teràpia hormonal substitutiva.

Tractament:

El tractament s'ha d'individualitzar en funció de l'estat de gravetat de la malaltia vascular i la presència d'altres malalties.

Se'n distingeixen cinc pilars:

MESURES HIGIÈNIQUES, amb les quals es pretén contrare-

tar els factors de risc:

Evitar estar molt temps seguit dret o molt temps seguit assegut.

Fer exercicis de flexió/extensió dels peus.

Portar calçat ample, còmode i amb taló baix.

Aixecar els peus a nivell del cor 15/20 minuts diverses vegades al dia.

Dormir amb els peus elevats (uns 15 cm.)

Evitar fonts de calor (sol, banys calents, calefacció...)

Reduir pes corporal en cas d'obesitat.

COMPRESSIÓ MECÀNICA. Amb les mitges de compressió es pretén disminuir la circumferència de les venes, per millorar el retorn venós. Segons el tipus de variacions, a les farmàcies i ortopèdies hi ha mitges i mitjons de compressió 40, 70, 140 de compressió normal i 280 de compressió forta, segons la gravetat de les variacions. Les mitges de compressió 40 i 70 es poden fer servir com a prevenció i se'n fabriquen amb una alta gamma de colors.

L'ESCLEROPATIA. Consisteix a injectar dins de les venes varicoses les substàncies que el metge aconselli aplicar.

LA CIRURGIA. Consisteix en l'extracció, per part del cirurgià, de la vena safena interna i lligadura de les venes perforants incompetents. Al cap d'uns 10 anys el 20/30% dels pacients operats tenen una recaiguda.

TRACTAMENT FARMACOLÒGIC. Amb la finalitat de contrarestar la insuficiència venosa, prevenir o reduir les complicacions i evitar o retardar les recaigudes, s'utilitzen substàncies flebotòniques que activen la circulació de retorn venós, i així alleugen els símptomes habituals de la insuficiència venosa crònica.

Es poden utilitzar plantes en infusió o en forma de càpsules, sota la indicació del metge o del farmacèutic: melilot, castanyer d'Índia, galzeran, hamamelis, vinya roja...

El tractament farmacològic també ha de ser individual per a cada pacient en funció de la gravetat de la malaltia vascular i la presència d'altres afeccions concomitants.

ASSISTÈNCIA PRIMÀRIA ALS CAMPAMENTS DE REFUGIATS SAHRAUÍS DE DAJLA

DR. FRANCESC MIR I MARISTANY. Pediatre

L'any 1975, coincidint amb la crisi social i política espanyola, a les acaballes del franquisme i propera la mort del dictador, el govern espanyol abandona a la seva sort el poble sahrauí. Aquest és expulsat dels territoris de l'antic Sàhara espanyol pel Marroc que l'ocupa per la força i sense resistència. La població és acollida amb prou feines i crisis, i més que precàriament, per Algèria i Mauritània en ple desert del Sàhara. La població es distribueix en campaments prop de les fronteres entre aquests dos països i l'antic Sàhara espanyol, avui encara ocupat pel Marroc.

Vida als campaments de refugiats

Explicarem la nostra experiència d'assistència mèdica al Camp de Dajla, el nom del qual és el de la ciutat costera més important del seu país, situat a uns 200 quilòmetres, o a unes quatre hores en tot terreny a través del desert, de la darrera població algeriana, Tindouf, ubicada al sud-oest del desert algerià.

Els campaments de refugiats estan situats a occident del desert algerià, prop de la frontera entre Algèria i la RASD (República Àrab Sahrauí Democràtica). Estan dividits en 4 districtes (wilayas) que tenen els noms de El Aaiún, capital del Sàhara Occidental; Esmara, la ciutat sagrada; Dajla, la ciutat portuària més important, i Auserd, una petita ciutat de l'interior del país.

Cada camp està subdividit en 6 o 7 pobles (daïres), cada poble en 4 barris. L'organització dels campaments està pràcticament en mans de les dones. La majoria dels homes no viuen als campaments, són a l'exèrcit.

La població del Sàhara Occidental ha viscut aquí durant 33 anys en una de les regions més inhòspites del món. Quan van

arribar a aquesta regió, on la temperatura supera els 55°C a l'ombra a l'estiu, i a l'hivern el fred arriba a congelar, no varen trobar més que sorra. Únicament gràcies a la sòlida estructura organitzada i al gran sentiment de solidaritat, característics d'aquest poble, han estat capaços de construir una societat organitzada en ple desert.

Quasi tots els joves de vint anys han nascut en aquests campaments. No han tingut grans oportunitats ni recursos. D'altra banda, la taxa de mortalitat ha sigut molt elevada, especialment entre els nens. Però, gràcies a un gran esforç en el camp de la higiene, el poble sahrauí ha estat capaç d'evitar les epidèmies i controlar l'alta taxa de mortalitat infantil. Com a resultat de la política adoptada amb l'alimentació infantil, els casos de malnutrició infantil han disminuït molt. La prevenció de les malalties ha estat un tema prioritari pel Comitè de Salut, però el tractament de les malalties infeccioses també ha tingut la seva importància. Als campaments, les dones han estat preparades per ser auxiliars d'infermeria i treballar als dispensaris, i un bon nombre d'estudiants s'estan preparant a l'estranger per ser infermers o metges (Cuba, Polònia, Rússia...), o estudiar altres carreres.

El Ministeri de Salut ha fet millores gràcies a l'ajut internacional, sobretot del poble espanyol. Un nou hospital nacional s'acaba d'inaugurar, on hi ha sales d'operacions i possibilitat d'ingressar malalts, amb llurs famílies. En el moment de la invasió marroquina, la taxa d'analfabetisme entre els sahrauís era del 95%, una herència de la colonització espanyola. Actualment, després de més de 30 anys d'exili, els sahrauís han progressat invertint aquesta dada. A cada poble (daira) hi ha llars d'infants, i a cada província (wilaya) hi ha escoles

primàries, i a Dajla, una d'educació especial. S'ha fet un gran esforç amb campanyes per eliminar l'analfabetisme.

La majoria dels adults tenen l'oportunitat d'aprendre a llegir i escriure. Són cursos d'alt nivell que proporcionen una bona educació per als adults. És important la Unió Nacional de Dones Sahrauís que promou la importància d'aquestes campanyes. S'han creat un cert nombre d'escoles per a dones, la primera de les quals va ser l'escola "27 de febrer". Cada any hi ha unes 300 dones que vénen amb les seves famílies per anar a l'escola.

A partir del mes de setembre, segueixen cursos de 10 mesos d'ensenyament, de gestió, d'assistència sanitària, etc. L'escola "Olof Palme" és la primera escola per a dones que hi ha en una wilaya. Properament se'n vol obrir una altra. Per als seus fills hi ha projectes de llars d'infants i d'escoles primàries. Tot ha estat organitzat de manera que sigui possible posar en marxa un sistema de vida que es pugui considerar com a "normal", tot i estar sota unes condicions més que difícils. Totes les normes i disposicions han estat pensades per a sobreviure durant un espai de temps provisional, i al mateix temps llarg, al desert. Totes les seves esperances estan posades en el fet de poder tornar, un dia, al seu país.

Els objectius del nostre equip han estat principalment donar assistència mèdica, en el camp de la pediatria, de la ginecologia i de la medicina general. Passar visita als malalts que van als dispensaris de cada barri, i als ingressats a l'hospital, amb el personal mèdic i d'infermeria, revisar i comentar amb ells protocols, pautes, casos clínics, etc. Aportar material fungible, medicació diversa per a l'assistència primària principalment, i sobretot la nostra presència, que és extraordinàriament apreciada per la població. En segon lloc, educació sanitària, tant a la població en general, com de reciclatge al personal sanitari del lloc. I finalment, estudiar les dades obtingudes durant la nostra estada, amb referència a salut maternoinfantil, patologies més freqüents de la població, etc.

L'equip desplaçat a la wilaya de Dajla està compost d'un metge de medicina general, un pediatre i un ginecòleg; tres infermeres, una per cada especialitat mèdica; una altra infermera encarregada de l'educació sanitària del personal d'infermeria autòcton; un logista encarregat de l'operativitat de l'equip, i un

farmacèutic, responsable de la medicació i material fungible del qual es podrà disposar. Cada metge, acompanyat d'una infermera, passa visita als diferents dispensaris de la wilaya, deixant per als darrers dos dies la visita a l'hospital. L'equip de ginecologia és el que passa visita sempre a l'hospital.

Com a col·laboradors es disposa de dos metges i d'una mediatra locals, que fan el paper de traductors, així com també ajuden a passar visita conjunta. Aquest equip porta material mèdic, medicació antibiòtica, antiinflamatoris, antitèrmics, medicació tòpica i material divers necessari per visitar el millor possible la població. A cada dispensari es passa visita al matí i a la tarda, omplint fulls protocol·laris predissenyats, que, com a història clínica, guarden els mateixos malalts que assisteixen a la consulta. El metge guarda les dades de diagnòstic i tractament en un altre full que servirà per elaborar l'estadística final.

Globalment, podem resumir les patologies detectades en la malnutrició en els nens, observada objectivament, però la sospita de celiàquies, les anèmies i altres processos difícils de diagnosticar sense el laboratori prop nostre, és evident que l'hem de tenir molt present.

Processos quirúrgics d'urgència poden ser derivats, a quatre hores de vehicle tot terreny, a l'hospital més proper de Rabuni. Altres patologies d'indicació quirúrgica programable són sovint derivats a hospitals de Barcelona a través de l'Oficina de la RASD, que organitza viatges de grups de nens amb una mediatra sahrauí responsable.

És imprescindible seguir ajudant la població de refugiats. L'organització de la sanitat, la vacunació infantil, la higiene en general són acceptables i és increïble com poden sobreviure en aquestes condicions. Tot i així sobreviuen gràcies a l'ajut internacional.

LA BUTACA

PLATÓ COSTA BRAVA

SUE CAAMAÑO

Des dels seus inicis, la informació que transmeten les pel·lícules influeix en les persones fins a punts insospitats. Marca tendències de vestir, pentinar-se, comportar-se... El cinema afecta sobretot la mirada humana, ja que el seu camp va creixent tant en extensió com en profunditat, i s'enriqueix sense la necessitat de grans desplaçaments i accedeix a perspectives fins aleshores insospitades. Per aquesta raó, el cinema és una poderosa eina i no només per donar a conèixer productes o estils de vida, sinó també paisatges i països. I això és el que ha passat amb la Costa Brava, convertida en plató de moltes pel·lícules des dels inicis del fenomen cinematogràfic.

Des de les beceroles del cinema a Catalunya, moltes de les primeres pel·lícules que es filmaven als nostres indrets esdevenien una excel·lent publicitat per promocionar poblacions que, uns anys més endavant, van convertir-se en populars centres turístics, mentre perdien però, paradoxalment, allò que havia estat el seu principal atractiu.

S'hi van rodar moltes pel·lícules, algunes d'una certa mediocritat, d'altres, de gran volada, èxit comercial i ressò mediàtic, amb figures de renom com: Ava Gardner, Anne Baxter, Elizabeth Taylor, Dick Bogarde, Orson Welles... i els realitzadors: Lewin, Mankiewicz o el mateix Orson Welles.

DÈCADA DELS TRENTA

El Cafè de la Marina

Significativa per ser el primer títol comercial parlat enterament en català, és una producció basada en la peça teatral de Josep Maria de Sagarra. El Port de la Selva fou el marc on es rodà una bona part de la pel·lícula, en particular les escenes a la platja i el mar, amb alguns mariners autèntics fent d'extres.

DÈCADA DELS CINQUANTA

A mesura que la dècada passava, el rodatge de films a les costes, pobles, ciutats i camps del nostre país ja havia esdevingut pràcticament habitual, factor molt positiu per al creixement del turisme estranger. Amb l'arribada dels primers turistes estrangers van començar a trontollar els nostres costums i es començava a respirar un cert aire d'uropeisme en les poblacions turístiques costaneres com ara Platja d'Aro, Tossa, Palamós i Sant Feliu de Guíxols.

La pel·lícula **Pandora y el holandés errante**, d'Albert Lewin, que es va rodar l'any 1950 a Tossa de Mar, Palamós, s'Agaró, Sant Feliu de Guíxols i Palafrugell (cala Pedrosa), va suposar un gran boom per a Catalunya i més concretament per a uns poblets tranquils fins aleshores. En el rodatge del film van participar bona part dels veïns de les contrades, que hi van poder fer d'extres.

Ava Gardner i Mario Cabré, seductors de moda en aquella època, eren els protagonistes del drama. El possible idil·li entre l'estrella i el torero van fer córrer rius de tinta, alhora que donava a conèixer al món les costes catalanes.

Pandora va significar un canvi en el destí de la Costa Brava. Sense gairebé cap establiment hotel·ler en condicions, amb manca d'aigua corrent en moltes cases, l'estrena de la pel·lícula a diferents països va promoure l'arribada d'un turisme de molt bon conformar, a la recerca de petits poblets de pescadors, amb els seus tipus populars i humans, al bell mig d'un paisatge de bellesa espectacular.

El jardinero español

Estrenada en plena dictadura, la censura franquista es mantenia inflexible... Aquesta pel·lícula, rodada a Castell, Palamós, Sant Feliu, s'Agaró i les Gavarres, no es va poder veure al país fins 40 anys després, ja que aparentment relatava la sospitosa amistat entre el jardiner, José, i un xicot de pocs anys fill d'un diplomàtic britànic. El mas Juny, a Castell, és un dels escenaris amb més protagonisme de la pel·lícula. Deliciosa la fotografia que ens retorna un paisatge a hores d'ara inexistent.

De sobte... l'últim estiu

Melodrama basat en la peça teatral de Tennessee Williams, el rodatge del qual causà un gran impacte durant la seva estada a la Costa Brava, en particular a causa dels seus destacadíssims protagonistes: Elizabeth Taylor, Katharine Hepburn –autèntica protagonista de la pel·lícula– i Montgomery Clift. Malauradament per als cinèfils gironins de l'època, ni Hepburn ni Clift mai no van venir al nostre país. Les seves intervencions van ser íntegrament filmades en uns estudis anglesos. La resta de seqüències, que tenien Taylor com a protagonista, van ser rodades a Begur, s'Agaró, Sant Antoni de Calonge i a la platja de Pals, aixecant al seu pas, el consegüent enrenou a les diferents poblacions.

Sombras acusadoras

Tamariu va ser l'escenari d'una pel·lícula d'intriga molt ben portada, protagonitzada per actors del renom d'Ann Baxter i Richard Todd. Val a dir que aquest rodatge, a banda de la bona publicitat per a Tamariu, va donar feina a molta gent de Palafrugell, entre ells al popular guitarrista Patrach, i també a la Sra. Rosa Suquet, de l'Hotel Es Furió de Tamariu, que hi va tenir un petit paper.

DÈCADA DELS SEIXANTA

Los felices sesenta

Exaltació de Cadaqués com l'indret emblemàtic d'una dècada, la dels seixanta, procliu a la modernitat. Es va estrenar com una pel·lícula emmarcada a la Costa Brava, assessorada per Dalí, amb música de Raimon i intèrprets com Germán Cobos i Xavier Regàs.

La piel quemada

Filmada a Lloret, concretament a la platja de Fenals, la pel·lícula esdevé un impagable testimoni de l'emigració del sud cap a Catalunya, al començament del boom turístic a la Costa Brava. Tracta el tema de la immigració andalusa, que arribava fugint d'una Espanya grisa i empobrida amb l'esperança de forjar-se una vida millor a Catalunya, cosa que tampoc no li va resultar gens fàcil.

En Baldiri de la costa

Realitzada a partir de l'obra teatral homònima de l'humorista Joaquim Muntanola, relata el tema de l'allau turística i la febre constructora dels primers anys a la Costa Brava. El màxim al·licient i atractiu del film rau en el fet que el seu protagonista sigui Joan Capri, en el paper d'en Baldiri, escrit a la seva mida, en un moment de màxima popularitat de l'actor als escenaris catalans. També resulta remarcable que es pugui escoltar, en la banda sonora de la pel·lícula, la lletra de la cançó Paraules d'amor, de Joan Manel Serrat.

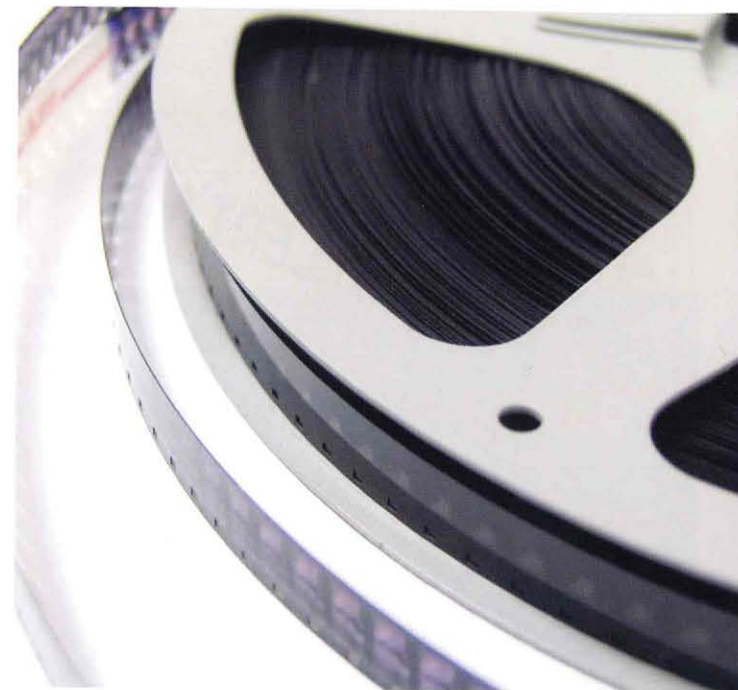
DÈCADA DELS SETANTA

El far de la fi del món (The light at the edge of the world)

Film d'aventures basat en la novel·la homònima de Jules Verne i interpretat per noms de volada internacional com Kirk Douglas. El far del cap de Creus, on transcorre la pel·lícula, és des d'aleshores conegut localment com «el far de la fi del món».

Les rutes del sud (Les routes du sud)

Rodada en gran part a Calella de Palafrugell, amb guió de Jorge Semprún, dirigida per Joseph Losey i sent el principal

protagonista Ives Montand, la pel·lícula relata les activitats dels maquis durant la Guerra Civil Espanyola.

DÈCADA DELS VUITANTA

Una nit a Casa Blanca

Una producció de Serveis Vídeo Empordà (la Bisbal d'Empordà), escrita per Àngel Quintana, va ser la primera pel·lícula de cinema d'Emma Vilarasau, que hi tenia el paper principal. Relata el viatge iniciàtic d'una jove parella que comença a Portbou, passa per Girona, Palamós i Castell-Platja d'Aro.

DÈCADA DELS NORANTA

Costa Brava

Dirigida per Marta Balletbó, relata una història romàntica que succeeix a la Costa Brava, entre dues dones, una enginyera israeliana i una guia turística. Marta Balletbó captura i ens ofereix la trajectòria de cada una d'elles, en la recerca de la seva identitat personal.

Carreteras secundarias

Història d'un pare i el seu fill que transcorre materialment entre carreteres secundàries i en la qual s'estableix un dramàtic paral·lisme amb el que és la seva pròpia existència, una constant fugida cap enllac, en l'Espanya del final del franquisme. Rodada principalment al Port de la Selva, Begur (sa Tuna), Cadaqués (cap de Creus) i Figueres, és destacable la bona actuació dels excel·lents actors, Antonio Resines, Fernando Ramallo i Maribel Verdú.

Aquest article vol ser un recorregut, a partir de l'excel·lent treball de recerca d'en Joaquim Romaguera, dels escenaris de les diferents pel·lícules que, al llarg de quasi un segle, s'han filmat a la Costa Brava, on el paisatge ha esdevingut un bellíssim decorat natural tant per a cineastes estrangers, com també per als de casa nostra.

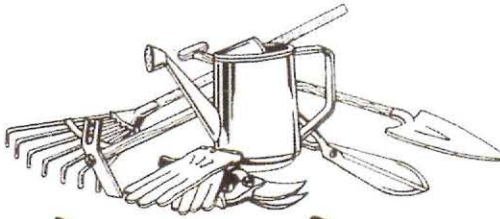
Per raons d'espai, s'han destriat només aquells títols més significatius que pensem que, per una o una altra raó, han marcat la nostra història.

SA BUCADILLERIA

c/ Torres Jonama, 53
Tel. 972 308 523
17253 Mont-ras

Esmorzar
Pa
Entrepan
Queviures

Josep Serra
TREBALLS DE JARDINERIA

C/ Del Suro, 12 - 17253 MONT-RAS (Girona)
Tel. 972 30 46 43 - (Mòbil) 637 11 73 84

**PLANXISTERIA I PINTURA
LES GAVARRES**

REPARACIÓ DE PLANXA I PINTURA
DE TOT TIPUS DE VEHICLES

Ctra. C31 Girona a Palamós
C/ Pontiró, 24 - 17253 Mont-ras

Tel. 972 61 14 02
Fax 972 30 19 75

INSTAL·LACIONS

J & J

ELECTRICITAT, FONTANERIA I CALEFACCIÓ

C/ Ciutadella, 6 - 17253 MONT-RAS
Tels. 609 302 394 / 619 629 325

Narcís Gaviña
PINTURES

Mòbil 609415101

C/ Pujada Cucala, 22 - 17253 MONT-RAS

Electricitat - Fontaneria
Calefacció - Aire Condicionat
Regs Automàtics

TONI PENIZA

Tel. 619 07 13 70

C/ Ramon Muntaner, 22 - Residencial Begur

LITERATURA I CONTES NIT DE REIS

VIKKI BENITO

Hi havia una vegada un nen de set anys que vivia en una família nòmada en un territori sense frontera física de l'Àsia Central. En Mikhail, aquest era el seu nom, estava dormint a la khaima on vivia amb els seus pares, una germaneta -que acabava de néixer i que amb prou feines es podia bellugar dintre de l'embolcall de mantes de diverses llanes que la guardaven del fred- i el seu avi.

Aquell matí, de rigorós hivern, en Mikhail es va despertar amb una sensació d'alegria especial i després de vestir-se seguint el ritual de cada dia, posant-se al damunt la jaqueta feta amb pell de llama folrada per dintre amb pèl de bou i una gorra vermella de rugosa llana de camell, se'n va anar corrents a abraçar el seu avi que, en aquells moments i amb una rudimentària canya, estava pescant a través d'un forat fet en el gel del llac Baikal, un dels llacs més profunds del món, que a l'hivern tenia la superfície totalment glaçada i reflectia un paisatge d'espectacular bellesa.

L'avi li havia explicat moltes faules, contes i relats i a en Mikhail n'hi havia un que li agradava especialment: era la història sobre un antecessor de la família, un poderós militar que va morir en una batalla perduda contra els pobles sedentaris que amb les armes de foc havien guanyat els nòmades de l'estepa.

El petit, que tenia uns grans ulls de color avellana, es va asseure davant de l'avi desitjant que li expliqués una de les seves innombrables històries. De sobte, el petit es va adonar de la presència de tres personatges que li recordaren una de les històries del seu avi sobre els antics mercaders que feien la ruta de la seda que anava des de la Xina fins al Mediterrani. Els tres personatges, vestits amb llargues capes de colors molt vius i amb una tonalitat de pells ben diferent l'un de l'altre, portaven penjats uns cordills nuats al coll que acabaven en uns vistosos botins de patinatge blancs i arrossegaven tots tres a la vegada una mena de plataforma plena de caixes ben embolicades amb bonics papers de brillants colors i grans llaçades que en Mikhail mirava bocabadat.

S'aturaren davant del nen i de l'avi i intentaren comunicar-se per mitjà d'una llengua que per en Mikhail i l'avi era intel·ligible, cosa que va fer que passessin al llenguatge dels signes. L'avi en veure'ls els va oferir una tassa de brou calent que tenia bullint al foc. Els tres personatges es tragueren les pesades botes i es posaren els botins blancs per endinsar-se en el llac. Fent divertits malabarismes a l'estil dels pallassos del millor circ, varen començar a dansar sobre el llac.

Tot patinant i amb l'esmolada fulla dels estrenats botins, varen deixar marcats sobre el gel un seguit de dibuixos i marques que en Mikhail i l'avi miraven amb delit. Amb cara d'estupefacció, en Mikhail i l'avi observaren com les marques gravades sobre el gel s'il·luminaven amb les bengales que estratègicament els tres homes havien col·locat.

Una alegria immensa va recórrer el petit cos d'en Mikhail i una gran rialla incontrolada ressonà en tot l'espai. Tant l'avi com el nen no comprenien la simbologia de tot el que veien, però sí que varen entendre l'agraïment dels tres homes per la seva generositat en compartir el poc aliment que tenien. Els tres reis gesticulant els varen convidar a obrir els regals que des de molt lluny havien portat per a tota la família d'en Mikhail.

AGRO-ALIMENT
CASADEMONT

Carrer de Torroella, núm. 16
17200 PALAFRUGELL (Girona)
Tel. 972 300 123 · Fax 972 612 221
info@agroalimentcasademont.com

CATALUNYA SUD
AZUR-IMMO
CATALUNYA NORD

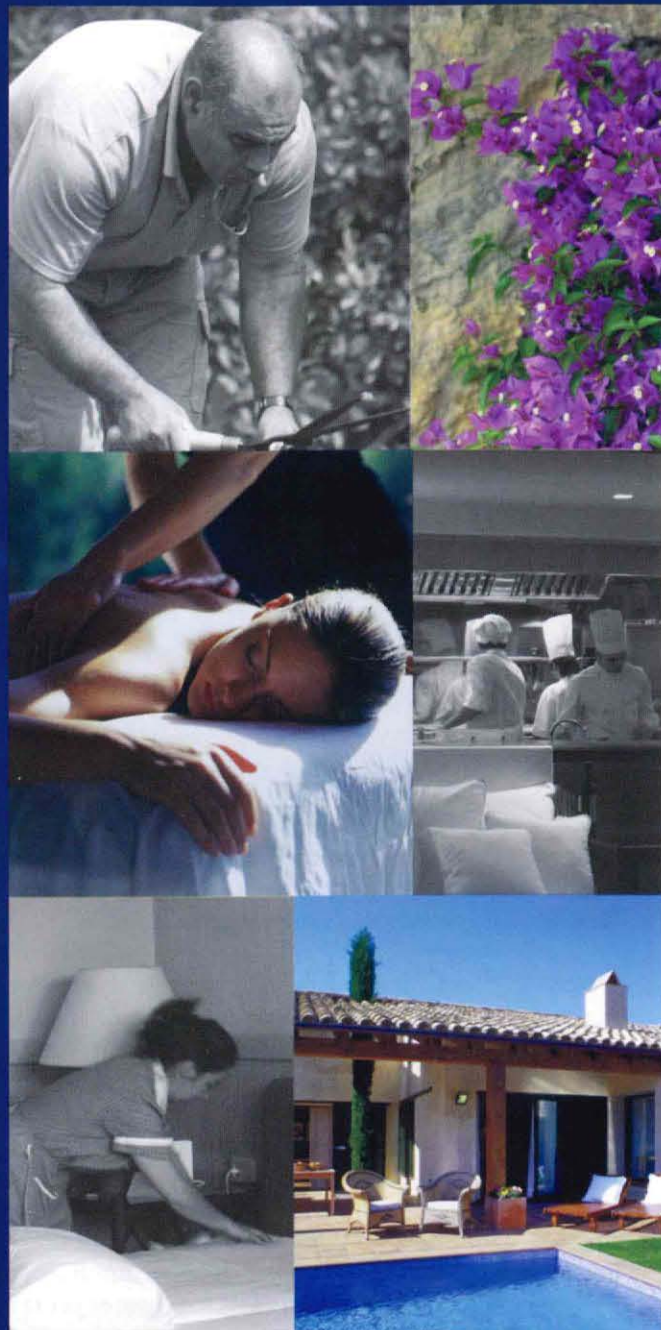
LLOGUERS - HIPOTEQUES - ASSEGURANCES - VENDES
TRASPASSOS - LLOGUER DE VEHICLES - NETEGES

MONT-RAS
TEL. 972 611 643
azur1@azurimmo.es

PALAFRUGELL
TEL. 972 302 343
azur2@azurimmo.es

OLOT
TEL. 972 271 266
www.azurimmo.es

PERPINYÀ
TEL. 0033 603 384 327
montsarrat.alain@wanadoo.fr

Grup Mas de Torrent

servicios / services

Servicios del hogar
 Mantenimiento de jardines y piscinas
 Personal de limpieza
 Lavandería

Servicios personales
 Entrenador personal
 Cursos y clases particulares de tenis-pádel
 Clases particulares de repaso
 Asistencia a domicilio (gente mayor, bebés...)
 Canguro
 Servicios de masaje y estética

Servicio de Catering
 Desayuno en casa
 El chef en casa

Home service
 Garden and Swimming Pool Maintenance
 Cleaning Services
 Laundry

Home personal service
 Private Coach
 Courses and private classes
 in platform tennis or paddle for children
 Private tuition for children
 Help at home with the elderly, babies, etc.
 Babysitting
 Home Beauty Treatment

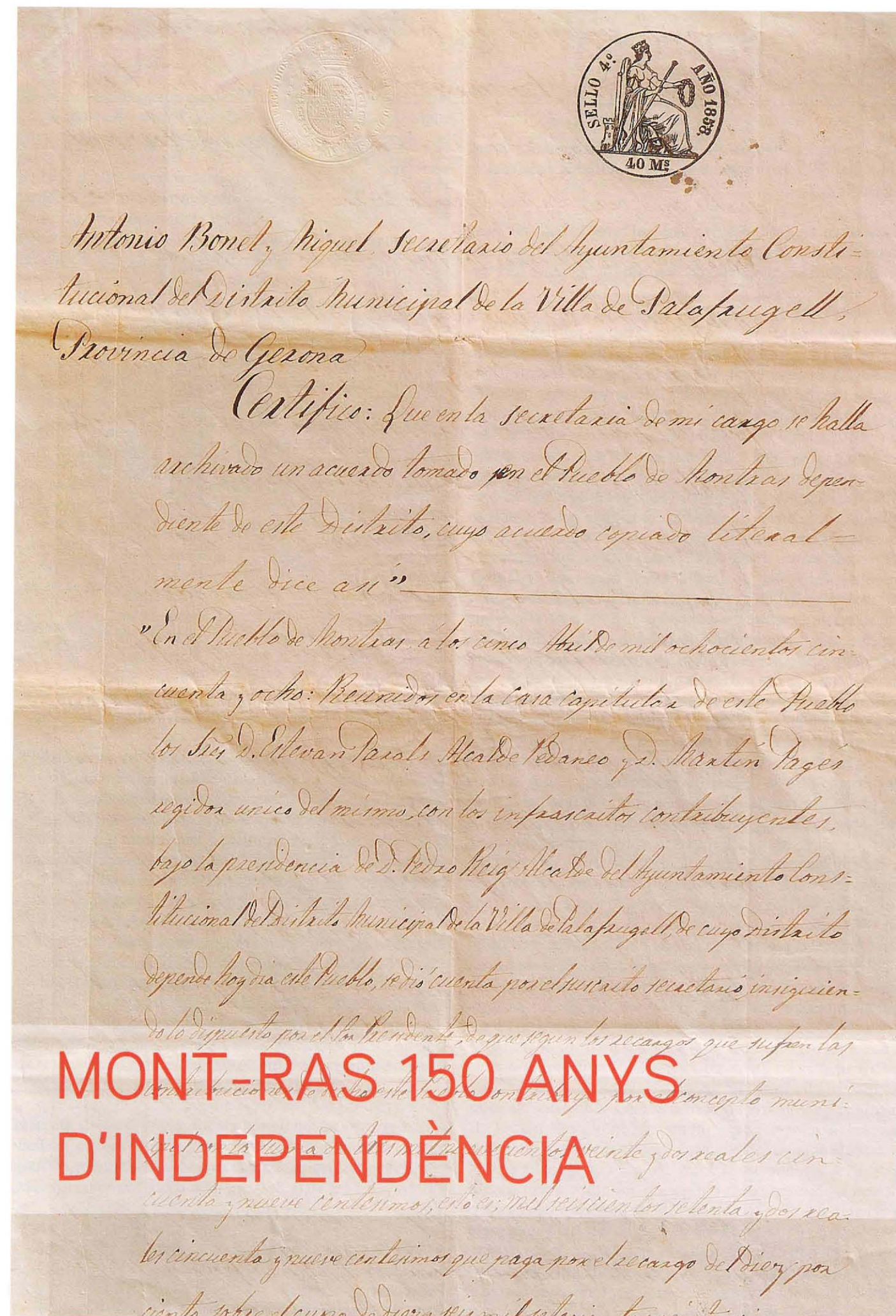
Catering services
 Breakfast served at home
 Chef in House

Grup Mas de Torrent

Plaça Major, 10 -17230 Torrent (Girona)

T. 972. 612.116 - M. 687 800 789

www.grupomasdetorrent.com - info@grupomasdetorrent.com

**MONT-RAS 150 ANYS
 D'INDEPENDÈNCIA**

ACORD DE SEGREGACIÓ

“Antonio Bonet y Miquel Secretario del Ayuntamiento Constitucional del Distrito Municipal de la Villa de Palafrugell, Provincia de Gerona

Certifico: Que en la Secretaria de mi cargo se halla archivado un acuerdo tomado por el pueblo de Montras dependiente de este Distrito, cuyo acuerdo copiado literalmente dice así

“En el pueblo de Montras a los cinco Abril de mil ochocientos cincuenta y ocho: Reunidos en la casa capitular de este Pueblo los Sres D. Estevan Parals Alcalde Pedaneo y D. Martin Pagés regidor unico del mismo, con los infrascritos contribuyentes bajo la presidencia de D. Pedro Reig Alcalde del Ayuntamiento Constitucional del Distrito Municipal de la Villa de Palafrugell de cuyo Distrito depende hoy dia este Pueblo, se dio cuenta por el suscrito secretario insinuando lo dispuesto por el Sr. Presidente de que segun los recargos que sufren las contribuciones de dicho este Pueblo contribuye por el concepto municipal con la suma de tres mil novecientos veinte y dos reales cincuenta y nueve centesimos, esto es, mil seiscientos setenta y dos reales cincuenta y nueve centesimos que paga por el recargo del diez por ciento sobre el cupo de diez y seis mil setecientos veinte y cinco reales noventa centesimos que satisface por la contribución territorial, y dos mil doscientos cincuenta reales por el recargo del setenta y cinco por ciento sobre el cupo de tres mil reales que tiene detallado por la contribucion de consumos. Acto continuo el propio Sr Presidente ha manifestado que en su concepto los expresados tres mil novecientos veinte y dos reales cincuenta y nueve centesimos no son suficientes para establecer y sostener en el mismo este Pueblo una escuela de Instruccion primaria y cubrir ademas los gastos que comprenda su presupuesto municipal caso de accederse a su segregacion de la Villa de Palafrugell cabeza de Distrito a cuyo fin tienen los vecinos del propio Pueblo incochado expediente en el Gobierno de Provincia, y que por consiguiente se hacia indispensable proponer otros recursos para cubrir los referidos gastos. En este estado y enterados de todo los infrascritos vecinos contribuyentes: considerando de interes general la segregacion de este Pueblo del Distrito municipal de Palafrugell y deseosos de cubrir con medios seguros y legales los gastos que origine su presupuesto municipal unanimente acuerdan que en el supuesto de que los recargos que sufran las contribuciones de dicho este Pueblo no fueren suficientes para sostener una escuela de Instruccion pimaria y cubrir ademas los gastos que comprenda su presupuesto municipal, se comprometen ahora para entonces a aceptar como medio extraordinario el recargo que sea indispensable sobre las contribuciones. Lo que prometen cumplir espontanea y libremente obligando a ello sus respectivos bienes y queriendo que se les apremie por la autoridad que corresponda en caso de incumplimiento de la obligacion que acaba de contraerse. Y aceptandola el Sr Alcalde presidente previene que se archive este acuerdo en la secretaria de la Villa de Palafrugell y que se entreguen de él al Sr Alcalde de este Pueblo de Montras las copias que solicite para unirlas al expediente de segregacion y demas fines que convengan. Y dando por terminado el acto se firmó el acuerdo por los SS. que saben y por los que no saben

escribir lo hizo a su ruego el infrascrito, de que certifico yo el secretario
El Alcalde Presidente Pedro Reig
Estevan Parals Alcde. Pedaneo

Martín Pagés Rº
Jayme Bassa
Pedro Rocas
Juan Oliu
Estevan Tauler
Juan Auladell
Antoni Frigola
Juan Madí
Jose Vergoñós
Antonio Frigola
Isidro Frigola
Martín Cantó
Francisco Genís
Narciso Puignau
Jose Pijoan
Jose Masot
Domingo Oller
Pera Font
Narcís Rius
Jose Isern
Jose Coromina
Pau Barceló
Jose Pareras
Juan Palagrí

Por
Francº Molinas
Vicente Isern
Tomas Llenas
Jose Tauler
Jose Rovira
Juan Girbau
Sebastian Plaja
Jose Oller
Miguel Soles
Martin Ferrer
Juan Palet
Geronimo Bofill

que no saben escribir y a ruego de los mismos firmó Jaime Bassa y Busquets=Antonio Bonet scrtº

Y para que conste a solicitud del Alcalde Pedaneo de Montras, y por mandato del Sr Alcalde, visada por el mismo y sellado con el de esta Alcaldia libro la presente en la referida Villa de Palafrugell a los siete de Abril de mil ochocientos cincuenta y ocho.

Vº Bº
El Alcde
Pedro Reig
Antonio Bonet Scrio”

Juan Mató
Jose Oliu
Juan Corredor
Jose Frigola
Jaume Catalá
Juan Pruneda
Esteva Palagrí
Jaume Parals
Mariano Arenas
Miguel Sarrabella
Agusti Ostench
Salvio Frigola
Mateu Dalmau
Juan Vidal
Francº Frigola
Pedro Mont
Jose Esteva
Jayme Oller
Martin Niell
Marti Vidal
Salvador Palet
Martin Capellá
Juan Molinas

Antonio Vilá
Antonio Regás
Guillermo Corominas
Jose Soles
Jayme Pons
Juan Ferrer
Manuel Rocas
Jayme Morató
Juan Catalá
Miguel Cabot
Francº Arenas

EXIGINT ESCOLA

“El Ilmo S. Subsecretario del Ministerio de la Gobernación con fecha 14 del actual me dice de Real orden lo que sigue para resolver lo conbeniente acerca de la segregacion del pueblo de Montras del Distrito municipal de Palafrugell solicitado por los vecinos de dicho pueblo la Reyna (q. D.G.) ha tenido a bien mandar que remite V.S. a este Ministerio una justificación debidamente autorizada en la que conste que el Pueblo de Mont-ras tiene los medios legales suficientes para establecer una escuela de instruccion primaria para cubrir los demas gastos que comprende su presupuesto municipal que antes de remitir esta justificación oiga sobre ello a la Diputación de la provincia y por ultimo que manifiesta V.S. el número de vecinos a que se redujera el Distrito Municipal de Palafrugell en el caso de que se accede a la solicitud de los vecinos de Mont-ras. De Real orden comunicado por el señor Ministerio de la Gobernación lo digo V.S para los afectos correspondientes. Y lo traslado a V. para que lo comunique tambien al Pedaneo de Montras a fin de que a la mayor brevedad posible remita la justificacion de los medios legales con que cuenta dicho pueblo para establecer y sostener una escuela de instruccion primaria y cubrir ademas los gastos que comprenda su presupuesto municipal lo que trascribo a V. para su conocimiento y a fin de que cumpla lo mandado por la superioridad en la parte que le incumbe Dios G. a V.m.a. Palafrugell 28 de Novbre de 1857.

El Alcalde, Pedro Reig”

CONCEDINT SEGREGACIÓ

“El Exmo. Sr. Ministro de la Gobernación con fecha 15 del ppdo. Junio me dice de REAL orden lo que sigue. He dado cuenta a S.M. del expediente instruido en ese Gobierno, a instancia de los vecinos del pueblo de Montras, solicitando su segregación del distrito municipal de Palafrugell para formar ayuntamiento independiente y la Reina (que D.g.) ha tenido a bien acceder a lo solicitado en vista de la conveniencia de dicha segregación y de los informes favorables de la Diputación y de V.S.

Es asimismo la voluntad de S.M. que el nuevo distrito municipal de Montras no empiece a funcionar hasta primero de enero del año próximo, para cuya época deberán estar hechas las elecciones de concejales, designado por V.S. el término jurisdiccional y practicando todas las operaciones convenientes a la nueva situación del referido pueblo.

De real orden lo digo a V.S. para su inteligencia y conocimiento de las oficinas de Hacienda y demás efectos.

Lo que tengo el gusto de participar a V. para inteligencia y satisfacción de esos habitantes advirtiéndole empero que la riqueza imponible del nuevo distrito es de 123.000 r (reales) y su término jurisdiccional será el mismo que ahora tiene ese pueblo.

Dios g. a V. m. a.

Gerona 2 julio de 1858

Señor Alcalde Pedáneo de Montras”

El Excmo. Sr. Subsecretario del Ministerio de la Gobernación con fecha 14 del actual me dice de Real orden lo que sigue para resolver lo conbeniente acerca de la segregacion del pueblo de Montras del Distrito municipal de Palafrugell solicitado por los vecinos de dicho pueblo la Reyna (q. D.G.) ha tenido a bien mandar que remite V.S. a este Ministerio una justificación debidamente autorizada en la que conste que el Pueblo de Mont-ras tiene los medios legales suficientes para establecer una escuela de instruccion primaria para cubrir los demas gastos que comprende su presupuesto municipal que antes de remitir esta justificación oiga sobre ello a la Diputación de la provincia y por ultimo que manifiesta V.S. el número de vecinos a que se redujera el Distrito Municipal de Palafrugell en el caso de que se accede a la solicitud de los vecinos de Mont-ras. De Real orden comunicado por el señor Ministerio de la Gobernación lo digo V.S para los afectos correspondientes. Y lo traslado a V. para que lo comunique tambien al Pedaneo de Montras a fin de que a la mayor brevedad posible remita la justificacion de los medios legales con que cuenta dicho pueblo para establecer y sostener una escuela de instruccion primaria y cubrir ademas los gastos que comprenda su presupuesto municipal lo que trascribo a V. para su conocimiento y a fin de que cumpla lo mandado por la superioridad en la parte que le incumbe Dios G. a V.m.a. Palafrugell 28 de Novbre de 1857.

El Excmo. Sr. Ministro de la Gobernación con fecha 15 del ppdo. Junio me dice de REAL orden lo que sigue. He dado cuenta a S.M. del expediente instruido en ese Gobierno, a instancia de los vecinos del pueblo de Montras, solicitando su segregación del distrito municipal de Palafrugell para formar ayuntamiento independiente y la Reina (que D.g.) ha tenido a bien acceder a lo solicitado en vista de la conveniencia de dicha segregación y de los informes favorables de la Diputación y de V.S. Es asimismo la voluntad de S.M. que el nuevo distrito municipal de Montras no empiece a funcionar hasta primero de enero del año próximo, para cuya época deberán estar hechas las elecciones de concejales, designado por V.S. el término jurisdiccional y practicando todas las operaciones convenientes a la nueva situación del referido pueblo.

MONT-RAS (1867-68)

L'existència com a municipi independent, en perill

PERE TRIJUEQUE. Fill predilecte de Palamós.

El dia 7 de desembre de 1867, vuit anys després del naixement de Mont-ras com a municipi independent, el Butlletí Oficial de la Província de Girona va publicar un número extraordinari, el 146. Després d'assegurar que "Su Magestat la Reina nuestra señora (q.D.g.) y su augusta Real familia continúan en esta Corte sin novedad en su importante salud", el Govern de la província de Girona publicava el "Ante-proyecto que forma este Gobierno de acuerdo con la Diputación y Consejo provincial para la reducción de distritos municipales en cumplimiento de lo prevenido en los artículos..." i seguien les referències a les lleis i reials ordres que ho havien provocat (Gaceta de Madrid del 7 de novembre de 1867). Aquest avantprojecte pretenia reduir el nombre de districtes municipals (ajuntaments), marcant el límit de 200 veïns de població (dada del cens de 1860), per a decidir quins continuaven i quins haurien de desaparèixer, agregant-se a altres, més importants.

En el partit de la Bisbal (Baix Empordà), 10 districtes municipals superaven aquesta cota. Eren, per ordre de nombre de veïns: Sant Feliu de Guíxols (1.516), Palafrugell (1.157), la Bisbal (981), Torroella de Montgrí (873), Calonge (636), Palamós (475), Begur (444), Pals (317), Castell d'Aro (292) i Foixà (231). La resta, altres 23 districtes municipals, haurien d'englobar-se en els que superaven els 200 veïns. El poble de Sant Joan de Palamós tenia 208 veïns, però en el cens de 1860 només arribava als 199. Per un sol veí no va ser inclòs en el grup dels "privilegiats". A l'altre extrem hi havia Castell d'Empordà, amb només 32 veïns. El municipi de Mont-ras comptava amb 147 veïns, per tant, s'havia d'agregar a un altre municipi més gran.

El mateix butlletí extraordinari publicava, a continuació, la relació d'ajuntaments o districtes municipals que mantenien la independència i els pobles que se li agregaven.

Es podria pensar que el municipi de Mont-ras tornaria a ser "agregat" a Palafrugell. No deixaria de ser una mala passada per part del govern de la província i de l'Estat, després de tants anys esperant la independència, i d'haver-la aconseguit. Encara eren vives, en els cors dels veïns, aquelles frases signades el 2 de juliol de 1858 pel Ministro de Gobernación i transcrits en una carta enviada pel governador de Girona, José de Urbiztondo Fernández de Córdoba:

"He dado cuenta a S.M. del expediente instruido en ese Gobierno, a instancia de los vecinos del pueblo de Monrás, solicitando su segregación del distrito municipal de Palafrugell, para formar Ayuntamiento independiente; y la Reina (q.D.g.) ha tenido a bien acceder a lo solicitado, en vista de la conveniencia de dicha segregación y de los informes favorables de la Diputación i de V.S..."

Com era possible que al cap de vuit anys tot se n'hagués anat en orris? La realitat era que el poble de Mont-ras s'havia d'agregar a un altre i per lògica hauria d'acabar englobat al districte municipal de Palafrugell, per la proximitat entre ambdós municipis.

Quan vaig llegir la proposta del governador de la província per al poble de Mont-ras, vaig quedar perplex. El districte municipal de Palafrugell estaria format per: Palafrugell, Sant Climent de Peralta, Santa Susanna de Peralta, Torrent, Torrenç, Llofriu, Calella i Fitor. Però, on era Mont-ras? Doncs, resulta que havien projectat agregar-lo al districte municipal de Palamós!, juntament amb Sant Joan de Palamós i Vall-llobrega. Home!

Precisament aquests dos últims pobles havien aconseguit la seva independència de Palamós feia 67 anys, amb grans problemes i amb 17 anys de plets i judicis, fins a arribar al Consejo de Castilla, que va donar-los la raó. L'any 1800, Sant Joan i Vall-llobrega, cadascun per separat, varen gaudir per primera vegada de la independència de la vila de Palamós. I ara, com en el cas de Mont-ras, els tornaven a agregar al municipi del qual havien sortit.

El governador de la província de Girona, Pedro Estevan Herrera, que signava l'avantprojecte d'agrupament de municipis, donava un termini d'un mes per a presentar al·legacions, amb el benentès que es tindrien en compte totes les reclamacions. I les reclamacions varen ploure de tot arreu, perquè com el cas de Mont-ras, n'hi havia més d'un, de dos i de tres.

Pel que fa al districte de Palamós, es varen queixar els altres tres pobles: Mont-ras, Sant Joan de Palamós i Vall-llobrega. Aquests dos últims varen al·legar pràcticament les mateixes raons: que Palamós ja supera el nombre de 200 veïns, per tant pot anar sola, i pel que fa a Sant Joan i Vall-llobrega, plegats, sumen 272 veïns, per tant, també poden formar un districte municipal independent, sense ningú més, tal com havien fet des de temps immemorials fins al 1800. Afegeixen que la distància entre elles és menor que la de Vall-llobrega a Palamós, que hi havia una hora de camí.

Mont-ras és el poble que s'ho agafa més malament. En les seves al·legacions afirmen que ja tenien clar que el seu districte municipal desapareixeria, per tenir menys de 200 veïns, però allò que no podien imaginar-se era que els agrupessin amb

la vila de Palamós, que està a més d'una hora i mitja de camí. Allò més natural era que si s'havien d'ajuntar amb algun altre municipi ho fessin amb Palafrugell, les cases del qual només estan a set minuts de camí i, fins al 1859, havien format un sol districte, des de temps immemorial. No entenen "semejante rareza", ja que en l'avantprojecte han inclòs Fitor al districte de Palafrugell, que dista una hora i mitja i en canvi Mont-ras, que està a tocar, l'han inclòs en el de Palamós!

Veient-se maltractat, l'Ajuntament de Mont-ras i els veïns, contribuents més importants, demanen que en tot cas s'ajunti Mont-ras a Palafrugell, del qual es varen separar l'any 1859 i que molts de veïns d'un i altre municipi són propietaris de terres i cases de l'altre municipi. Afirmen, també que és muy chocante que Mont-ras quedi al mig de dos pobles que formen un districte, com és el cas de Fitor, en què els seus veïns han de travessar Mont-ras per arribar a Palafrugell!

Les al·legacions de Mont-ras es varen enviar al Govern de Girona, el 26 de desembre de 1867. Signaven –a part de Jaume Bassa (alcalde), Domingo Oller (tinent d'alcalde), Martí Cantó

(regidor síndic), Francesc Frigola (regidor primer)– els veïns: Joan Mató, Martí Pagès, Josep Isern, Pau Barceló, Joan Vidal, Esteve Parals, Francesc Genís, Antoni Frigola, Antoni Pagès, Antoni Auladell, Antoni Vilà, Pere Corredor, Joan Prunedà, Esteve Pelegrí, Salvi Frigola, Salvador Bonet, Agustí Batllia, Salvador Molinas, Martí Vidal, Pere Mont, Josep Frigola, Joan Madí, Joaquim Domènech, Martí Serra i Pi, Josep Oliu, Joaquim Fina, Francesc Matllària, Martí Serra i Bofill, Salvador Estrabau, Antoni Plana, Joaquim Vergoñós i Josep Jonama i Cornell.

Els informes presentats per la Diputació i pel Consell provincial per a la reducció de districtes avalaven les tesis de Mont-ras i desestimaven les de Sant Joan i Vall-llobrega. El governador, en data 23 de març de 1868, separa Mont-ras del districte de Palamós, però l'agrega al de Palafrugell, tal com demanaven els veïns de Mont-ras.

Les grans convulsions polítiques de l'any 1868, amb el pronunciament militar de l'almirall Topete a Cadis, provocaren l'enderrocament d'Isabel II, l'efímer regnat d'Amadeu I de Savoia i la proclamació de la Primera República. Amb tot aquest batibull es va parar totalment el projecte de modificació de districtes municipals i la supressió d'aquells ajuntaments que no arribaven als 200 veïns en el cens de 1860.

Mont-ras, Sant Joan i Vall-llobrega tornaven a respirar tranquils... de moment! Llargs anys de vida per a Mont-ras!

Fotografia: Xavier Grañén

150 ANYS DE L'EMANCIPACIÓ DE MONT-RAS

JORDI TURRÓ, Historiador.

El municipi medieval

Des del segle XV, la parròquia de Mont-ras va disposar de delegats a la universitat de Palafrugell, la institució que llavors representava les comunitats camperoles en les parròquies de Palafrugell, Llofriu i Mont-ras. Segons un document que va llegir en públic dins l'església de Sant Martí de Palafrugell, el 12 de juny de 1418 el mateix prior de Santa Anna, Joan de Prades, senyor de la vila, un dels quatre síndics que governaven la universitat de Palafrugell havia de ser de Mont-ras. Els altres tres es repartien entre Palafrugell (2) i Llofriu (1). Probablement, l'elecció d'un síndic de Mont-ras responia a la necessitat que tenia la universitat de Palafrugell de tenir un representant que conegués bé la realitat econòmica de la parròquia, els masos i les seves terres, què i quant conreaven, per ordenar després la recaptació dels impostos. Sigui com sigui, a més del síndic, hi havia quatre representants més –d'un total de dotze–, anomenats consellers dels síndics que havien d'ajudar en les tasques de govern del síndic o jurat. El document llegit per Joan de Prades davant d'una multitud de pagesos de Palafrugell, Mont-ras i Llofriu va ser copiat l'any 1422 en el Llibre de Privilegis de Palafrugell i és per això que avui podem conèixer l'organització municipal del segle XV. És també gràcies a aquest privilegi que podem publicar avui els noms dels representants de la parròquia de Mont-ras dins la universitat de Palafrugell l'any 1422: Blasi Mateu, que n'era el síndic, i Joan Català, Antoni Plana, Joan Massot i Antoni Bernardí, que n'eren els consellers.

Aquest tipus de govern medieval, arrelat a la terra i a la gent del país, va desaparèixer de manera fulminant amb la victòria dels Borbons l'any 1714. Felip V va imposar a cada un dels municipis catalans els Ayuntamientos, de tradició castellana, un sistema de govern al servei d'una monarquia centralista, autoritària i amb forts components militars. Des del punt de vista local, la introducció del Ayuntamiento de Palafrugell no només va suposar un canvi en el nom que rebien els representants municipals –els jurats van passar a dir-se regidors– sinó també un augment del pes que tenia la parròquia de Mont-ras en les decisions que es prenia a la casa capitular del poble veí. Els Borbons van atorgar a l'Ajuntament de Palafrugell un total de 7 regidors, 4 per Palafrugell, 2 per Mont-ras i 1 per Llofriu. Al segle XVIII, Mont-ras havia guanyat un representant mentre que Llofriu només el mantenia. Probablement, cal atribuir-ho a la nova realitat demogràfica de la parròquia, que va créixer en cases i habitants durant el set-cents. A finals del XVIII, Palafrugell comptava amb més de 2.300 habitants i Mont-ras havia contribuït de manera decisiva a aquest creixement, perquè la vila s'havia expandit cap a l'oest, en direcció a la parròquia.

El procés cap a l'emancipació

Malgrat la major presència de veïns de Mont-ras a l'Ajuntament de Palafrugell, va caldre esperar més de cent cinquanta anys

perquè Mont-ras tingués un municipi propi i independent. El 15 de juny de 1858 el govern moderat de Madrid va enviar una carta al governador de Girona en què donava el vistiplau a la petició dels veïns de Mont-ras de segregar-se de Palafrugell. Així ho comunicava el governador a l'alcalde de Palafrugell, Pere Reig i Salom, el 2 de juliol de 1858, just un dia després que el general O'Donnell, partidari de reorganitzar diputacions i ajuntaments, agafés les regnes del govern moderat. Segons l'ordre que va rebre l'alcalde, s'havien de nomenar regidors per al nou Ajuntament que havia d'estar constituït l'1 de gener de 1859. Sobre l'expedient de segregació, presentat pels veïns, no se n'ha trobat encara avui cap rastre en els arxius, una veritable llàstima perquè potser ens permetria, entre altres coses, reconstruir les fites del municipi o explicar les raons que defensaven els veïns de l'època per segregar-se de Palafrugell. Tot i que s'ignora els límits del terme, se sap que van fixar-se unes fites per dividir els termes de Mont-ras i Llofriu, segons consta en una acta datada el 6 de maig de 1856 en què l'Ajuntament va haver de pagar 80 rals per aquests treballs.

Malgrat que la carta de segregació és de l'any 1858, el procés que va portar fins a l'emancipació definitiva de Mont-ras va començar l'any 1845 quan, amb el govern en mans dels moderats, un decret preveia la formació d'unes juntes en els pobles dependents d'altres districtes municipals. Així, doncs, la carta de l'any 1858 només legalitzava oficialment l'Ajuntament d'un municipi que, com a mínim, feia quatre anys que funcionava, segons la primera acta que s'ha conservat de l'Ajuntament de Mont-ras de l'any 1854, tot i que l'Ajuntament "era dependient del distrito municipal de Palafrugell". No se sap si l'any 1845 va formar-se una junta similar a Mont-ras, o si va gaudir d'algun període d'independència abans. L'any 1855, aprofitant un nou intent de reorganització municipal, es va constituir una junta formada per tres veïns de Mont-ras, Andreu Rocas, Jaume Basses i Joan Madí –que seria substituït per Josep Oliu poc després–, que havia de preparar l'emancipació del municipi i que va tenir competències per elaborar ja un pressupost municipal.

El primer Ajuntament, constituït l'1 de gener de 1859, estava format per Jaume Bassa (alcalde), Joan Vidal (tinent d'alcalde) i els regidors Josep Vergonyós, Pere Mont, Josep Isern i Josep Frigola. En aquells moments, Mont-ras tenia 702 habitants. De tota manera, al llarg del segle XX, es van produir algun intent infructuosos per a l'agregació. El setembre de l'any 1910, per exemple, l'Ajuntament de Mont-ras acordava unir-se al municipi veí i així ho sol·licitava a l'alcalde de Palafrugell. I en una data no gaire tardana, el març de 1968, era el municipi de Palafrugell que apostava per la unió dels dos pobles, bàsicament per motius urbanístics, perquè segons defensaven alguns regidors palafrugellencs de l'època, la població veïna impedia el creixement de la vila en direcció sud i oest.

LLISTAT D'ALCALDES DE MONT-RAS DESPRÉS DE L'1 DE GENER DE 1859

MERCÈ CATALÀ

DE 01/01/1859 AL 01/07/1861
DE 1/07/1861 A 1862
1862 A 01/01/1863
DE 01/01/1863 A 15/01/1865
DE 15/01/1865 A 1866
DE 1867 A 19/10/1868
DE 19/10/1868 AL 01/01/1869
DE 1/01/1869 A 01/02/1872
DE 1/02/1872 A 04/05/1873
DE 4/05/1873 A 24/08/1873
DE 24/08/1873 A 03/12/1875
DE 3/12/1875-76 A ?
1877
1878
DE 1879 A 01/07/1881
DE 1/07/1881 A 01/07/1883
DE 1/7/1883 A 14/04/1885
DE 14/04/1885 A ?
1886
DE 16/01/1887 A 01/05/1887
DE 01/05/1887 A 01/12/1888
DE 01/12/1888 A 01/01/1890
DE 01/01/1890 A 12/04/1891
DE 12/04/1891 A 20/07/1891
DE 20/07/1891 A 01/01/1894
DE 01/01/1894 A 01/07/1897
DE 01/07/1897 A 02/02/1899
DE 02/02/1899 A 01/04/1899
DE 01/04/1899 A 17/03/1900
DE 17/03/1900 A 15/05/1901
DE 15/05/1901 A 01/01/1904
DE 01/01/1904 A 01/01/1906
DE 01/01/1906 A 01/01/1908
DE 01/01/1908 A 01/07/1909
DE 01/07/1909 A 01/01/1910
DE 01/01/1910 A 01/01/1912

JAIME BASSA
PEDRO ROCAS
JOSE ISERN
ESTEVAN PARALS
ESTEVAN TAULER
JAIME BASSA
PEDRO VIDAL
JOSE MASSOT
MARTIN FONT
JOSE VERGOÑOS
MARTIN LLENAS
JOSE OLIU
?
?
BALDOMERO ROCAS
JOSE MASSOT
BALDOMERO ROCAS
JOSE OLIU
?
BALDOMERO ROCAS
MIQUEL VIDAL
PEDRO MONT
BALDOMERO ROCAS
PEDRO MONT
JOSE MASSOT
MIQUEL OLIU
JUAN MASSOT
MATEO MORATO
PEDRO MONT
JUAN MASSOT
LUIS DALMAU
JUAN CANADES
MIQUEL OLIU
PEDRO JOFRA
CLEMENTE CANTO
LUIS DALMAU

DE 01/01/1912 A 01/01/1914
DE 01/01/1914 A 06/01/1916
DE 06/01/1916 A 01/01/1918
DE 01/01/1918 A 01/04/1920
DE 01/04/1920 A 01/04/1922
DE 01/04/1922 A 03/10/1923
DE 03/10/1923 A 26/02/1930
DE 26/02/1930 A 15/04/1931
DE 15/04/1931 A 25/08/1933
DE 25/08/1933 A 05/02/1934

DE 05/02/1934 A 21/10/1934

DE 21/10/1934 A 18/02/1936
DE 18/02/1936 A 13/05/1938

DE 13/05/1938 A 20/07/1938

DE 20/07/1938 A 09/02/1939

DE 09/02/1939 A 29/10/1939
DE 29/10/1939 A 09/07/1949
DE 09/07/1949 A 18/03/1953

DE 18/03/1953 A 30/01/1961
DE 30/01/1961 A 01/02/1976
DE 01/02/1976 A 19/04/1979

DE 19/04/1979 A 29/11/1988

DE 29/11/1988 A 15/06/1991
DE 15/06/1991 A 17/06/1995

DE 17/06/1995 A 16/06/2007
DE 16/06/2007 A 18/01/2008
DE 18/11/2008

JUAN REGUALTA
CLEMENTE CANTO
JOAQUIM FRIGOLA
ROSENDO VIDAL
JOSE ISERN GALLICO
CAMILO CORREDOR
ANTONIO FERRER CROSA
MIQUEL OLIU TORROELLA
MIQUEL ISERN BELLVERT
ANSELM XICOIRA FERRER
President de la comissió gestora
FRANCESC AYMERICH
FRIGOLA
VICENS MARTORELL AVILA
FRANCESCAYMERICH
FRIGOLA
CARLES GISPERT ROSSELLO
Comissari municipal
CAMILO CORREDOR
MARTINELL
ANTONIO FERRER CROSA
JUAN OLIU ROMAGUERA
JUAN ISERN VELLVERT
v tal i com està transcrit
ESTEBAN JOFRA PRUNEDA
PEDRO BARCELO
CLAVAGUERA
ENRIQUE PAGES ROQUE
FRANCESC AYMERICH
BASSA
JOAQUIM PUIG SABATER
FRANCESC AYMERICH
BASSA
MANEL MONTALBAN PUA
MERCÈ CATALÀ ORTIZ
MANEL MONTALBAN PUA

Les dades que conté la llista d'alcaldes de Mont-ras provenen de les actes de ples de l'Ajuntament de Mont-ras. Malauradament, sobretot en les dates més antigues, hi ha buits o dades incompletes, per exemple, no hi consta la data exacta en què el Sr. Estevan Tauler va ser substituït pel Sr. Jaime Bassa com a alcalde, tampoc tenim el nom de l'alcalde de l'any 1877 ni el del 1878 perquè no s'ha trobat cap acta de ple d'aquests dos anys. També hem respectat la transcripció del nom dels alcaldes tal com figuren en les actes dels plens, la majoria en castellà.

Tenint en compte tant l'antiguitat de la documentació, com l'estat en què s'ha trobat, hem recuperar molta informació inèdita, dades que no s'havien fet mai públiques i que esperem que de mica en mica vagin sortint a la llum.

Agraïm la col·laboració desinteressada que hem obtingut del Sr. Pere Trijueque, que va digitalitzar les actes més antigues que estan en molt mal estat.

MONT-RAS: EL NOM I ELS SÍMBOLS DEL MUNICIPI

JOAN BADIA-HOMS. Historiador.

EL TOPÒNIM

El primer nom documentat que fa al·lusió al poble és, com ja sabem, el de Torroella, esmentat l'any 988: ...in Torrezella, in Palacio Frugelli..., es llegeix en el pergamí original conservat a l'Arxiu Capitular de la catedral de Girona. Ja en parlàvem en el nº 0 de LA TORRE FERRERA, fent referència a les ruïnes de la torreta que dona nom a la revista local -i que potser també fou l'origen del topònim més antic. Com ja sabem, dins de l'Edat Mitjana ja apareix el nom de Mont-ras. Tot primer trobem documents que anomenen Torroella de Mont-ras (Monte Raso ja als segles XI i XII). Poc més tard el lloc passarà a denominar-se excusivament Mont-ras.

D'acord amb els filòlegs més reconeguts, sobre l'etimologia de Mont-ras hi ha unanimitat: significa mont (o puig) ras, és a dir, pelat, amb poca vegetació, sense arbres... Així ho trobem en els diccionaris d'Alcover-Moll, de Joan Coromines i en altres estudis més recents. Quan es va originar el topònim en una època remota, difícil de determinar amb exactitud, el paisatge de l'entorn de Mont-ras, el vessant de les Gavarres amb el puig de Cucala com a cim destacat, devia presentar un aspecte molt diferent al d'ara, sense el bosc mediterrani que el caracteritza.

ELS SÍMBOLS MUNICIPALS

L'escut

Des de temps medievals, a Catalunya, com als altres països del nostre món cultural, han sorgit, a més dels símbols generals, els dels territoris, regions i poblacions, de caràcter més particular o local. L'heràldica és la disciplina, auxiliar de la història que s'ocupa de l'estudi de les armories o escuts d'armes.

Els escuts municipals sorgeixen de la necessitat, per part de les poblacions, d'identificar-se amb un senyal o símbol propi, que alhora servirà per distingir la seva documentació per mitjà dels segells. A Catalunya els escuts i segells municipals més antics són del darrer quart del segle XIII.

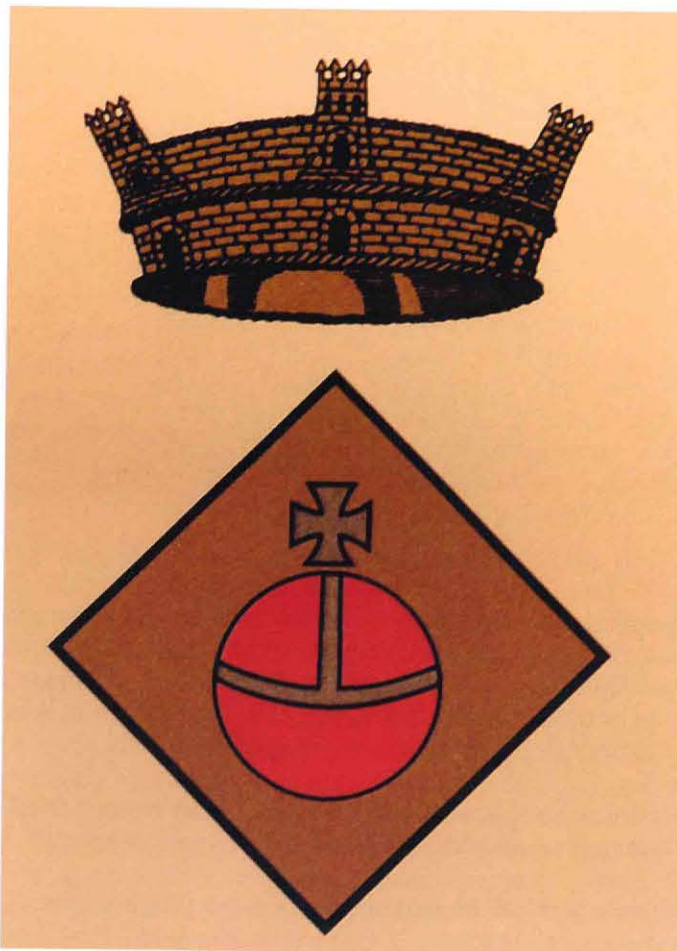
Al segle XIX des de Madrid es van dictar disposicions amb l'intent de posar ordre al gran desgavell que comportava la diversitat, repeticions i confusionismes en l'ús dels símbols heràldics municipals i en les seves formes. L'any 1981, quan la Generalitat de Catalunya va rebre el traspàs de la competència de regular els escuts locals, va institucionalitzar l'escut caironat (un quadrat recolzat sobre un dels seus vèrtex). Havia estat la forma recomanada en un congrés d'heràldica celebrat a Roma l'any 1958 per als escuts d'entitats cíviqes, per distingir-los dels gentilicis o de llinatges. L'any 1991 s'aprovaria el "Reglament dels Símbols dels Ens Locals de Catalunya" i es creà el registre corresponent. L'historiador i heraldista Armand de Fluvià i Escorsa va ésser nomenat conseller o assessor d'heràldica i genealogia de Catalunya i -com és públic i

notori- des d'aleshores és el responsable principal de les decisions sobre els símbols dels municipis i comarques del país. Tot i així, encara avui hi ha 60 municipis de les comarques gironines que no s'han preocupat de tenir un símbol oficial.

L'ajuntament de Mont-ras va sol·licitar en el seu dia la normalització de l'escut del municipi, que va aparèixer legalitzat i descrit en el DOGC amb data 18.10.1991. L'escut municipal de Mont-ras -que des de llavors ha estat emprat per l'Ajuntament i coneixem molt bé- és de forma caironada, com exigeix la norma que hem esmentat. El seu camper o interior és d'or, porta un món heràldic de gules, cintrat i creuat d'argent, i té per timbre una corona mural de poble.

Segons la terminologia heràldica, els escuts poden tenir dos metalls, l'or i l'argent (o plata), i sis colors: gules (vermell), atzur (blau), sinople (verd), sable (negre), propra (entre violeta i morat) i ataronjat. Els timbres són els ornaments que es posen al damunt dels escuts, que en els municipals acostumen a ser corones murals que varien segons la població (de poble, vila, ciutat, baronia, comtat, etc.).

El món que figura a l'escut de Mont-ras és una representació heràldica convencional: una esfera cintrada -faixada amb una cinta- i coronada per una creu grega potençada. Es va consid-

erar que el món és el senyal parlant tradicional del municipi. S'anomena senyal "parlant" el que ens indica el nom o part del nom que representa, sempre amb etimologia popular, no científica. El senyal heràldic segueix normalment les creences tradicionals sense tenir en compte l'origen històric i etimològic del nom; d'aquesta manera ja es troba en els primers escuts d'època baixmedieval. Per exemple, ens apareix una ceba a l'escut de Sabadell, una mà al de Manlleu, una serra al de Sarrià de Ter... Al Baix Empordà també n'hi ha de divertits: el cor de Corçà, la col de Calonge (nom que tradicionalment pronunciem Colonge) o el palau entre dues garbes de Palafrugell, el "palau dels fruits", tots basats en falses i fantasioses etimologies. Aquest és el cas també de l'escut de Mont-ras en el qual el senyal (parlant) no és un mont o muntanya com exigiria l'origen del topònim, sinó la "bola del món".

La bandera

La bandera és l'altre símbol municipal que Mont-ras també té oficialitzat, segons publicació al DOGC de data 9.08.2000.

La bandera municipal, excepte, potser, en certes poblacions grans, sol ésser d'ús molt menys antic que els escuts. Les banderes legalitzades per la Generalitat solen ostentar les representacions de cada escut municipal, si bé amb els colors una mica canviats, perquè no són heràldics. Així, la descripció de la bandera oficial de Mont-ras és la següent: "Bandera apaï-sada, de proporcions dos d'alt per tres de llarg, groga, amb un món vermell cintrat i creuat de blanc, d'altura 5/7 de la del drap, centrat sobre la divisòria del primer i segon terços verticals".

ELS DOCUMENTS DE MONT-RAS

TERESA SOLÉ I CONXA SAURÍ

El municipi de Mont-ras, en la commemoració dels 150 anys de la seva existència, també ha de felicitar-se per les gestions que s'han fet per preservar el seu fons documental, històric i semiactiu. El passat mes d'agost ingressaren a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà 24,6 metres lineals que comprenen els documents històrics des de 1858 i una part dels generats més recentment.

El fons municipal es conservava en un recinte que no reunia les condicions adequades per a la seva conservació i consulta. Una part de la documentació, la que s'ha dipositat temporalment a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà, disposa d'un inventari realitzat l'any 1994 per mitjà d'un conveni signat per les autoritats municipals amb el Consell Comarcal del Baix Empordà i per tant s'ha pogut posar immediatament a disposició dels investigadors.

Les principals sèries documentals presenten molta continuïtat. Trobem les actes municipals, els pressupostos, els amillaments i les quintes que comencen pels volts dels anys cinquanta del segle XIX i la correspondència comença fins i tot abans, el 1804. Els primers comptes municipals i els padrons d'habitants són de finals del mateix segle. Cal destacar una còpia autèntica del cadastre del lloc i parròquia de Mont-ras que fou elaborat el 1716 per les mateixes persones que firmaren el cadastre de Palafrugell. La còpia és de 1842.

Les accions realitzades per a preservar el fons documental de Mont-ras constitueixen un bon exemple de la col·laboració entre administracions i una mostra de l'interès de la corporació del municipi per conservar una part molt important del patrimoni: els testimonis que deixaren les persones que

els precediren en el govern municipal que constitueixen un llegat imprescindible per estudiar i conèixer la història del poble i de l'administració del municipi.

Abans de la segregació

Pel que fa a la recerca sobre Mont-ras abans de 1858, és convenient consultar les sèries documentals del municipi de Palafrugell, del qual Mont-ras formava part. A l'Arxiu Municipal de Palafrugell es conserva aquesta documentació des del segle XII.

La informació que ens proporcionen els documents pot fer referència al conjunt del terme o bé pot incloure referències concretes als veïns de Mont-ras. Alguns exemples del segon cas serien el repartiment de representants de la col·lectivitat el 26 de juliol de 1422 en el Llibre de Privilegis de Palafrugell (quatre síndics per Palafrugell, un per Mont-ras i un altre per Llofriu, i 6 consellers per Palafrugell, 4 per Mont-ras i 2 per Llofriu), els talls de blat, de vi i de diners de la dècada de 1670 on trobem la llista dels veïns de cada poble i les quantitats que han d'aportar, o una relació dels guàrdies de sanitat del 14 de setembre de 1837 amb l'inventari de les barraques des d'on es vigila l'accés per mar en temps d'epidèmies (el qual inclou les de la cala del Crit i Font Morisca).

D'altra banda, cal dir que també es pot consultar a l'Arxiu Municipal de Palafrugell una còpia digital dels registres de baptismes (1564-1918), confirmacions (1741-1971), matrimonis (1608-1903), òbits (1594-1963) i testaments (1561-1852) de Mont-ras, uns registres molt útils a l'hora d'investigar la genealogia familiar.

COM VESTIEN ELS MONT-RASENCES L'ANY 1858

DAMI RUIZ I JOANA GUIRADO

Ha canviat molt la manera de vestir en aquests darrers 150 anys.

Abans que la indústria tèxtil prengués volada, no existien tendes dedicades a la venda de roba confeccionada; el més normal era fer-se-la a casa i quan havien de renovar el vestuari o necessitaven un abric, un vestit o uns pantalons era molt corrent, per allargar-ne l'ús, girar la peça, descosir-la i tornar-la a cosir.

La confecció de roba era un treball artesanal. Els teixits que habitualment es feien servir eren la llana, el lli i el cotó. Les peces confeccionades a mà generalment eren bastant gruixudes, resistents i de costures molt amples, amb la idea de poder allargar o eixamplar la peça segons les necessitats del moment.

Quan la roba ja no es podia fer servir més, l'aprofitaven tallant-la a quadrets i tires que unien per fer-ne catifes o cobrellits i, del que en sobrava, draps per a les feines de casa. En els vestits, el color més emprat era el negre, per no dir l'únic, ja que els dols duraven deu anys o més.

Les dones era costum que portessin diverses capes de roba: dessota la faldilla, un o dos enagos molt arrissats amb brodats i puntes; les bragues també amb arrissats i puntes eren llargues fins més avall dels genolls i obertes pel davant i pel darrere, de manera que quan els feia falta, ni s'havien d'ajupir, ni se les havien de treure. Fermada als enagos, portaven una bosseta on guardaven el rosari, el mocador i algun diner. Altres peces importants que completaven el vestuari eren la cotilla, les lligacames, les mitges, la brusa, el vestit, el mocador espatller, el mocador del cap, així com, segons el cas, botines, escllops o espardenyes.

Els homes usaven pantalons o calçons llargs o curts, segons

l'època de l'any, gec o armilla, boina, gorra o barretina, botines, espardenyes i escllops.

A les cases també hi tenien telers on teixien llençols, tovalles... A finals del segle va arribar la industrialització i, amb ella, la màquina de cosir i, a partir d'aquí, tot va canviar. Es van crear els tallers de modistes on anaven les noies amb la intenció de treballar i aprendre a cosir mentre es feien l'aixovar de núvia. Els tallers de modista eren espais molt importants per relacionar-se i comunicar-se entre les dones. Segons fos un sastre o una modista a l'hora de cosir feien servir estris diferents. Elles, agulles més llargues i un didal sencer, mentre que ells usaven agulles més curtes i un didal amb la punta escapçada.

A finals del segle XX la figura del sastre i la modista va anar desapareixent.

APUNTS SOBRE LA HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ A MONT-RAS I EL SEU ENTORN

JOAN BUSQUETS BIARNES

A mitjan segle XVIII, es té constància que el nucli de Mont-ras, en aquells moments adscrit a la vila de Palafrugell, no havia disposat mai d'un mestre de primeres lletres propi. Les famílies que s'ho podien permetre – que eren ben poques – enviaven els seus fills amb el mestre Jacinto Ros de Palafrugell i li pagaven una quota mensual de 5 sous.

La resta de nens, que eren la majoria, acostumava a refiar-se i a aprofitar les aptituds docents del rector, quan aquest podia. Aquesta pràctica garantia una instrucció mínima a la majoria de nens abans que aquests s'iniciessin, ja de ben jovenets, en el treball.

A partir de la segona meitat del segle XIX es constata una lenta consolidació d'una mínima estructura escolar pública en poblacions amb cert pes demogràfic tals com Sant Feliu de Guíxols, Palafrugell, Palamós i la Bisbal; així com també una progressiva aparició d'escoles privades religioses. En petits nuclis rurals, com Mont-ras, la situació era ben diferent i va continuar presentant, fins ben entrat el segle XX, greus deficiències originades per la llunyania, la manca de recursos i la prematura incorporació dels joves als treballs de pagès.

L'escriptor baixempordanès Miquel Torroella i Plaja (1858-1934) deixava constància –a les pàgines del llibre Cosas de

casa (1906)– de la importància del paper del capellà com a ensenyant. Sobre el paper dels rectors en la vida quotidiana escrivia: “Atvocats ab sos consells, mestres ab sas llisons, exemple ab sas virtuts; consolaban al afligit, ajudaban al desgraciat; y lo mateix eran moltes vegades metjes del cos per recoperar la salut perduda, que del ànima esgarriada per tornar-la al camí de la gloria eterna.” p.70-71. Torroella explica com el rector té un paper clau en la formació del nens i que gràcies a la seva dedicació la mainada tenia l'oportunitat d'aprendre els fonaments de la lectura i l'escriptura. Així, referint-se als habitants de Fitor i rodalia, escrivia: “Son molts encar avuy los pagesos que si saben res de lletra, poch los hi costa, ho deuen al senyor rector del poble.” p.73.

Situació de l'ensenyament durant el període de segregació

En l'època de la segregació de Mont-ras, cal destacar dos fets rellevants. Per un cantó, es comencen a establir els pilars de l'escola pública a les principals poblacions del Baix Empordà i, per l'altre, es viu el despertar de certes iniciatives privades de caràcter religiós.

El setembre de 1857 es va promulgar a Espanya la Llei general d'instrucció pública, més coneguda com a Llei Moyano. Aquest llei feia obligatori el primer ensenyament, tal com es reproduïx en el seu artículat: “La primera enseñanza elemental es obligatoria para todos los españoles (...) desde la edad de seis años hasta los nueve (...) los que no cumplieren con este deber, habiendo escuela en el pueblo, serán amonestados y compelidos por la autoridad y castigados, en su caso, con la multa de dos hasta veinte reales”. La llei va suposar un important avançament en matèria d'educació, ja que establia també la gratuïtat de l'escola per als fills de famílies pobres que poguessin acreditar-ho “mediante certificación expedida al efecto por el respectivo cura párroco y visada por el alcalde del pueblo”. També definia unes assignatures obligatòries i la seva durada, regulava els sous del professorat i instaurava un sistema d'inspecció tant per a l'escola pública com privada.

Durant diverses dècades, tot i els canvis legislatius, les dificultats econòmiques varen fer impossible que es poguessin construir unes escoles públiques per tal de donar resposta a la creixent demanda social d'educació. Al llarg d'aquests anys l'escola pública de Palafrugell va gaudir dels serveis de dos grans mestres. L'escola de nens la dirigia Joan Llaví i Serra (va exercir a Palafrugell de 1845 a 1875) i l'escola de nenes, la

mestra Teresa Burcet i Sabater (des de 1853 i per espai de dues dècades).

Els anys posteriors a la segregació de Mont-ras varen ser de lluita constant per assolir la total gratuïtat a l'escola pública de Palafrugell per a tots els nens i nenes assistents. Fins a finals de l'any 1870 no quedaria plenament regulat aquest tema.

Un fet curiós va ser que Mont-ras, a partir de la seva segregació el 1858, formaria districte escolar amb Llofriu. Llofriu, però, continuava pagant els impostos a Palafrugell, i a canvi no rebia cap prestació educativa d'aquest municipi; vet aquí la contradicció: les protestes des de Llofriu varen ser molt grans durant aquests anys. El problema es va agreujar quan el mestre assignat a Mont-ras des de la seva segregació de Palafrugell, va decidir renunciar a la seva plaça l'any 1876. Sense mestre de referència per als alumnes de Mont-ras i de Llofriu, tothom va tornar a mirar cap a Palafrugell novament! La situació es va perllongar fins ben entrat el segle XX quan finalment es va consolidar una escola pública pròpia en cada un d'aquests nuclis.

D'altra banda, durant aquest època i coincidint amb la segregació, arriben a Palafrugell les germanes carmelites. Aquest fet va suposar un salt qualitatiu que serviria per fixar les bases del que seria l'escola privada en els anys venidors. L'ensenyament impartit per les carmelites anava adreçat a les nenes. L'oferta era qualitativament important i va servir per escurçar les enormes diferències que durant aquelles dècades hi va haver entre el nombre de nens i nenes escolaritzats.

A les escoles d'aquell període s'utilitzaven bàsicament 4 llibres: un catecisme, una gramàtica castellana, una història d'Espanya i El amigo de los niños de l'abat Sabatier, que era un compendi de faules, d'ús àmpliament estès durant el segle XIX, que servia per recordar als infants les seves obligacions d'instrucció, de respecte, d'esforç i de constància.

Mont-ras no disposaria d'una escola pròpia fins ben entrada la primera dècada del segle XX. Can Gorgoll albergueria la primera escola pública fins a la subvenció per part de Josep Torres i Jonama d'una nova seu l'any 1925.

Jocs i d'altres entreteniments de la mainada

Retornant al llibre esmentat Cosas de casa, Miquel Torroella hi fa un repàs a molts aspectes de la vida a les Gavarres i els seus rodals, al llarg del segle XIX i principi del segle XX. Assenyala que els temps han canviat i que la mainada ja de ben petita és molt espavilada: "quant neixan las criaturas ja surten ensenyadas" p.24. En el capítol Juguets l'autor ens sorprèn amb un repàs del que solia fer la mainada en aquella època. Respecte als jocs, sembla que els nens s'entretenien fanguejant, fent clots, anant amb pedres amunt i avall, lligant cordills a trossos de fusta o de suro com si fossin petits carros o carretes, fent petites parets amb sorra i pedra, jugant a xanques... En canvi, les nenes habitualment jugaven amb trossos de draps, feien nines, jugaven a cuinetes aprofitant restes de plats i cassoles velles, simulaven estar al mercat comerciant o jugaven amb els pollets i altra petit bestiar de casa. Torroella també dóna pistes de certes activitats incíviques de les quals es queixa. Una d'elles la destrucció dels nius d'ocells. Ens exposa aquesta situació amb preocupació: "Tot seguit qu'es arribat lo mes de juny ja no hi há, aquí á pagés, qui aguanti á la maynada; tots surten á las horas desavegadas á la busca y persecució de nius (...) la pitjor y mes dolenta de todas las diversiones" p.152. També comenta com la mainada sovint feia malbé plantes fent punteria amb pedres i malmetien caus de conills, llebres, perdius i altres petits animals del bosc.

Entre els tretze i catorze anys es produïa, en la majoria de ca-

sos, la definitiva incorporació al món laboral: "No n'hi ha cap de criatura á pagés que cuant ha complert tretze anys no la toquin á servir á fora ó deixin de fer-la trevallar á casa" p.198. Els joves es reunien el diumenge al matí després de missa o a la tarda a la plaça del poble i - com explica Miquel Torroella - solien practicar jocs propis de l'època que reproduïm amb el seu nom original: "a pam y toch", "la partida de centim el tanto", "a matar"... p.198. A part dels jocs assenyalats fins ara, es té constància que al llarg del segle XIX la mainada de les nostres contrades solia jugar també a saltar corda, a parar, a arrencar cebes, a bitlles, a la baldufa... tots ells són jocs que han perviscut fins als nostres temps.

ESPIGOLANT ARXIUS

ANÈCDOTES QUE SÓN HISTÒRIA

JOAN GRAÑÉN

MÀ D'OBRA A PREU DE GANGA

Arxiu família Vidal-Cama

Vegeu l'avís de l'Ajuntament que va rebre el senyor Joaquim un dia de fa 135 anys i no em negareu que, malgrat les aparences, la redacció és més aviat catalana que castellana.

"Se previene a V. que mañana á las 5 del alba se presente al Figuerá con aixada i cabás al objeto de practicar un jornal en los caminos vecinales de este pueblo, en el punto que se le designará; del contrario se exigirá a V. el importe de 2 pesetas, con arreglo á la tarifa que ha formado el Ayuntamiento.

S. Juan de Palamós 10 de septiembre de 1873

El Alcalde

Juan Pagés

Sr. D. Joaquim Cama"

A les cinc de l'alba, quan apunten les primeres clarors del dia, sense haver sortit el sol encara, a l'hora en què, despert, s'està més bé al llit, que et facin llevar per anar a treballar i sense cobrar, n'hi hauria per estar de mala lluna, però aquells temps eren uns altres i els pagesos obedients i solidaris, a treballar pel comú. Així donava gust manar.

PERMÍS DE CIRCULACIÓ DE LA SAL

Arxiu de la família Pagès-Boix

Us estranya que la sal de cuina corrent necessités un permís de circulació? Doncs mireu: en aquell temps, a les botigues de queviures dels nostres pobles, no venien sal. S'havia de demanar oficialment a l'Administració i, una vegada obtingut el vistiplau i havent pagat religiosament el preu vigent, s'havia d'anar a recollir i amb la sal donaven a l'interessat un "permís de circulació". El que ara comentem diu així:

"Renta de Salinas de la provincia de Gerona.

Saca de este Alfolí nacional Marty Pages vecino de Mon Ras una fanega sal

para su acopio y consumo, que no ha de poder vender ni llevar á otro pueblo, bajo las penas señaladas á los defraudadores de Rentas en la Real Instrucción de 22 de julio de 1761, y providencias posteriores. Y esta Guia (que va sin enmienda) la ha de conservar en su poder hasta que haya consumido la Sal que espresa para acreditar en todo evento su procedencia. No le impida persona alguna su viaje ni lleve derechos de cualquier naturaleza que sean. Valga por hoy i (sic) mañana.

San Felio de Guixols. Diez mayo de mil ochocientos treinta y nueve.

Teniu curiositat per saber el pes de la sal que es va endur el Sr. Pagès?

Doncs no us en sortireu pas. Consultats els més prestigiosos diccionaris actuals, *Diccionari català-valencià-balear*, *Diccionari de la llengua catalana de l'IEC*, i els webs buscadors de més anomenada: Google, Yahoo i Viquipèdia, us trobareu que una fanega (fanega en cast.) equival, segons l'indret d'on es tracti, a 8 o 12 almuds, més o menys entre 30 i 55,5 litres. En un dels webs consultats diu que "una fanega de trigo 43247 kilogramos" i en un altre, "un almud igual a media fanega".

Es veu que tractant-se d'aquest tema, tot s'hi val, no ve d'un pam. Ara la pregunta és òbvia: i per què el Sr. Pagès volia tanta sal? Doncs per gastar-la en fer conserves. Penseu que en aquell temps no hi havia neveres ni congeladors i, a pagès, s'havien d'espavilar per tenir a l'abast els aliments que necessitaven, per això a totes les cases, a més a més d'algun pollastre i algun xaiet, es mataba el porc o els porcs que els proveïen de carn per a tot l'any. El que ara fan les indústries càrniques a l'engròs ells ho feien artesanalment, costum que encara és actual en moltes cases de pagès. Salaven pernills i embotits, anxoves, olives, pebrots... i conservaven en sal, greix i oli, tota mena de vianda, feien la tupina, en resum, tenien el rebost ben assortit de menjar per acompanyar les vredures i els llegums que cultivaven als seus horts i si a més a més es feien el pa, ja no necessitaven res més.

LA SANITAT L'ANY 1886

Arxiu de la família Vidal-Cama

No us creguéssiu pas, sobretot els més joves, que fa cent anys ja existien els CAP (centres d'assistència primària) on actualment si vols que un metge et visiti has de demanar dia i hora i, si el metge ha de ser un especialista el que has de demanar és any, mes, dia i hora, i desitjar que mentre esperes no t'arribi un avís que han ajornat encara més la visita. Fa cent anys tot era més senzill, tothom tenia aconducat un metge, al nostre entorn en deien una "igual", que consistia a pagar-li una quota anual que donava dret a fer que qualsevol membre de la família pogués rebre assistència mèdica, i no calia pas que anessin a casa del metge, sinó que la visita era domiciliària. Vegeu el rebut que tot un senyor metge cirurgià va estendre a un ciutadà. (D'ortografia no en sabia gaire, però com a metge era una primera figura.)

"He recibido de Juaquin Cama la cantidad de 12 pesetas por un año de iguala que bence oy.

Palamós 1 de enero de 1886

Cándido Figa
Médico-Cirujano"

MÓN MENUT TABES

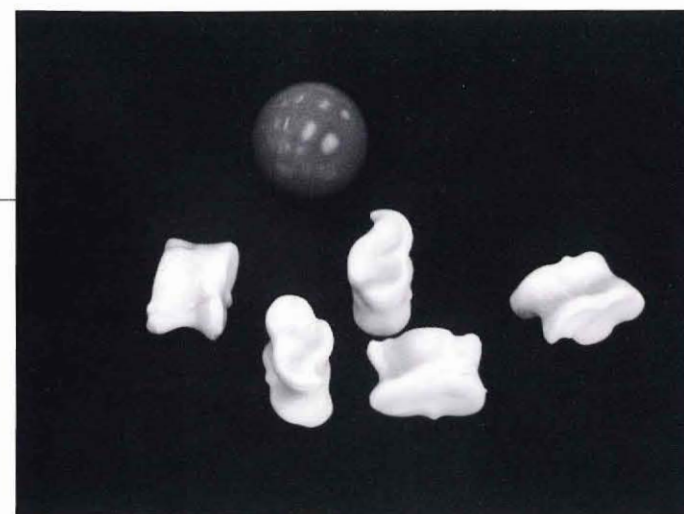
ISABEL ANTÚNEZ

Història

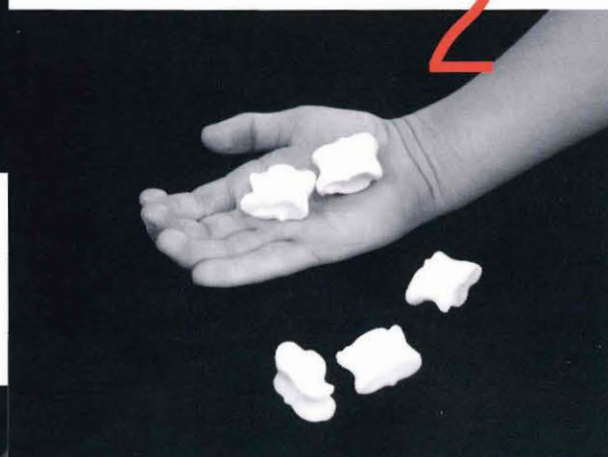
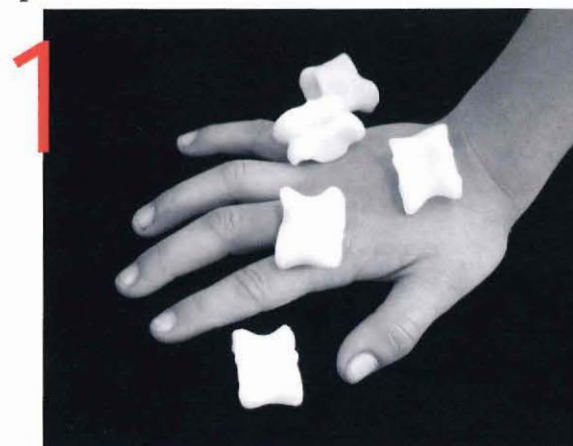
El joc de les tabes és un joc molt antic. Sembla que el van inventar els grecs a la guerra de Troia. A les ceràmiques i pintures es veuen els déus i els homes jugant a les tabes, i a la Ilíada i l'Odissea es fa esment d'aquest joc. Els romans el van estendre per tots els seus territoris i avui dia es juga a tot el món. S'hi pot jugar amb ossos petits de pota de xai, anomenats astràgals, amb pedretes, amb ametlles...

Com s'hi juga

El jugador llença els 5 ossos a l'aire i intenta agafar-los amb el dors de la mà. Després, llença a l'aire els que li han caigut i els intenta agafar amb el palmell.

Primer vénen els **uns**. El jugador llença els ossos al terra, agafa la pilota, o una pedra, la llença a l'aire i agafa una taba amb una mà i la pilota. Passa la taba a l'altra mà i repeteix el mateix moviment fins que agafa totes les tabes. Si li'n cau una o mou un altre os, perd, deixa de jugar i li toca el torn al següent jugador. A continuació, vénen els **dosos**: ara ha d'agafar les tabes de dues en dues. Després, els **tresos**: agafa primer tres tabes de cop i després les dues que queden. Seguidament, els **quatre**: agafa primer quatre tabes de cop i després una i, finalment, vénen els **cinc**: tira la pilota i agafa les cinc tabes de cop i la pilota amb la mateixa mà.

A sota de l'arc. El jugador llença les tabes al terra, amb una mà fa un arc, amb l'índex i el polze, a prop de les tabes. Llença a l'aire la piloteta i amb l'altra mà dona un cop a una taba i la fa passar per sota de l'arc abans d'agafar la pilota amb la mà. Això ho fa fins que han passat totes les tabes. Amb els dosos, fem el mateix però de dos en dos; amb els tresos, de tres en tres; els quares... els cinc...

Els estables. S'obre el palmell de la mà i es tira la pilota al mateix temps, es posa una taba amb l'altra mà entremig dels dits. Una vegada hem posat totes les tabes, es fa a l'inrevés, s'han de treure

Esperem que us hagi agradat i que hi jugueu, segur que us divertireu. Ah!, podeu pintar les ametlles o avellanes de colors.

NOU SEAT IBIZA SPORTCOUPÉ

Es pot crear l'objecte més bonic del món. Es pot fabricar la màquina més evolucionada. Però si no creen emocions, de què ens serveixen? Arriba el nou Ibiza SportCoupé. Amb ESP, comandaments al volant, MP3, coixins de seguretat de cap i tòrax, xassís extremadament àgil i un disseny més esportiu, que et farà sentir l'asfalt com mai abans. Les teves noves emocions ja són al teu Concessionari SEAT.

Nou SEAT Ibiza SportCoupé des de **10.850 €.**

PVP recomanat a la Península i les Balears. Ibiza 1.2 Gasolina, 70 CV Reference: 10.850 €, IVA, transport, impost de matriculació, estalvi promocional i pla de valoració SEAT per a cotxes de més de 6 anys. Oferta vàlida fins a final de mes. Consum ponderat: 4,4-6,6 l/100 km. Emissions CO₂: 114-157 g/km. Imatge acabat Sport.

proauto.seat.es

OPTIMAUTO

Ctra. Palamós C-31 km. 330 - 17253 MONT-RAS (Palafrugell) Tel. 972 30 78 30

ESCAPADES

ASCENSIÓ AL CANIGÓ

ISABEL TOMÀS

Altura: 2.784 m.
Dificultat: mitjana-baixa
Durada ascensió: de 2 hores a 2 hores 30 minuts
Durada descens: d'1 hora a 1 hora 30 minuts
Desnivell: 634 m
Equipament: res d'especial a l'estiu o quan no hi ha neu.
Es recomana bon calçat, bastó/bastons i capellina o anorac per si es capgira el temps.

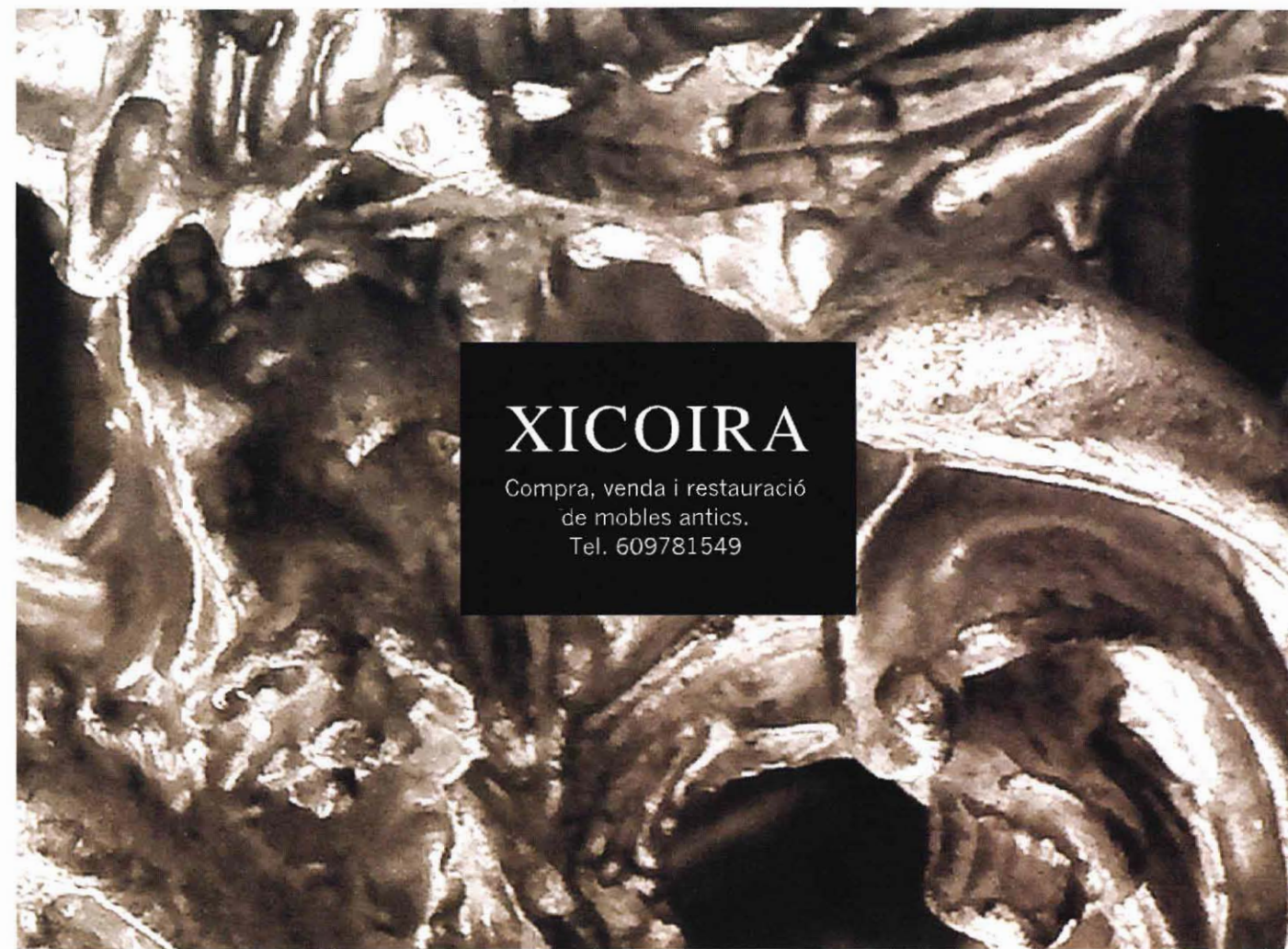
Fa temps que teníem ganes de pujar al Canigó, una de les muntanyes més emblemàtiques per a nosaltres els catalans. Es tracta d'un cim assequible per a tothom quan fa bon temps i no hi ha neu pel camí. La pica del Canigó es troba al Conflent i les seves vies d'accés més conegudes surten de Vernet i de Prada. Aquesta última és la que vam decidir fer.

Sortim de Mont-ras amb cotxe a les 7 del matí, enfilem cap a la Bisbal per anar a buscar l'AP-7 a Girona i ja no parem fins a la Jonquera. Després de passar la frontera i abans d'arribar a Perpinyà, deixem l'autopista per la sortida Perpinyà sud i agafem direcció cap a Prada on arribem a 2/4 de 9 del matí. A la primera rotonda a l'entrada de Prada agafem un trencall en direcció Villerac. Travessem aquest poble per la mateixa carretera fins que es converteix en una pista de muntanya. A

partir d'aquí fem uns 22 quilòmetres de pujada continuada, amb trams de mal camí i d'altres no tant (aquest recorregut no és recomanable que el facin cotxes gaire baixos). Al cap d'una hora de marxa lenta per un paisatge de muntanya on anem deixant zones d'estacionament i trencalls que porten a altres indrets, arribem al coll i poc després al refugi de Cortalets (2.150 m). Deixem el cotxe i comencem a caminar cap al cim mentre veiem, davant nostre, la ferradura de muntanyes tancada per la pica del Canigó i pel pic Barbet, amb la bretxa Durier i les restes de la glacera al mig. Iniciem l'ascensió en sentit sud-oest arribant al pla dels Estanyols on hi ha un petit estany que voregem per la seva dreta i anem guanyant alçada mentre deixem enrere el bosc. Arribem a un encreuament de camins on es troba la font de la Perdiu i continuem ascendint per l'altre vessant de muntanya fins al peu del pic Jofre de 2.362 m d'alçada. El camí continua en ascensió moderada per sobre la vall de les Conques, on destaca el poble de Vernet al fons. Arribem a una elevació del terreny que es diu roc dels Isards amb vistes a les parets verticals del pic Barbet i de la glacera del Canigó. Passem per la Portella i iniciem el darrer tram d'ascens per la cara nord-est de la muntanya fent unes llargues llaçades pel pedregar del camí bastant arreglat, fins a assolir la pica del Canigó (2.784 m) a 2/4 d'una del migdia. En el mateix cim no hi cap massa gent. En un cantó hi havia una gran creu de ferro on onejava l'estelada i, a l'altre, una taula d'orientació. Com que feia bastant bon dia, vam gaudir d'uns vistes molt àmplies i magnífiques. Amb molta claredat es veien a tocar el Costabona, el circ d'Ulldeter i altres muntanyes del Ripollès, les valls del Rosselló, el Conflent i el Capcir. Muntanyes enfarinades de neu al Pallars Sobirà (pica d'Estats), muntanyes d'Andorra, de la Cerdanya (el Carlit), etc. Les muntanyes de la Garrotxa, el Montseny i un bon tros de la Mediterrània davant de Perpinyà. Molt llunyà, s'endevinava el massís de Montserrat. De tot això, en gaudíem mentre ens menjàvem els entrepans tot fent les fotos de rigor. La baixada pel mateix camí va durar 1,30 hores fins al refugi de Cortalets, on vam fer un petit refrigeri per tornar pista avall, ja amb cotxe, fins a Mont-ras, on vam arribar a mitja tarda.

Fotografies: Xavier Grañén

XICOIRA

Compra, venda i restauració
de mobles antics.
Tel. 609781549

vins i licors
GRAU
SA

C/ Torroella, 163
17200 Palafrugell - Girona
Telf. 972 301 835
Fax 972 611 459
info@vinsilicorsgrau.com
www.vinsilicorsgrau.com

vins i licors GRAU
els desitja Bon Nadal i un Pròsper Any 2009

FEM L'EQUIPATGE SENEGAL

ÈRIC FERRER

El setembre passat vaig estar al Senegal, un país de l'Àfrica Occidental limítrof amb Mauritània al nord, Mali a l'est i Guinea i Guinea Bissau al sud. L'oest el banya l'Oceà Atlàntic. Dins seu i tocant a l'Atlàntic, també hi trobem Gàmbia, un petit país que s'estén al llarg del riu de nom homònim.

El motiu del viatge: conèixer indrets, gent, costums i entorn d'aquesta part del món. No és la primera vegada que trepitjo el vell i oblidat continent i haig de reconèixer que des de petit sento certa predilecció per l'Àfrica.

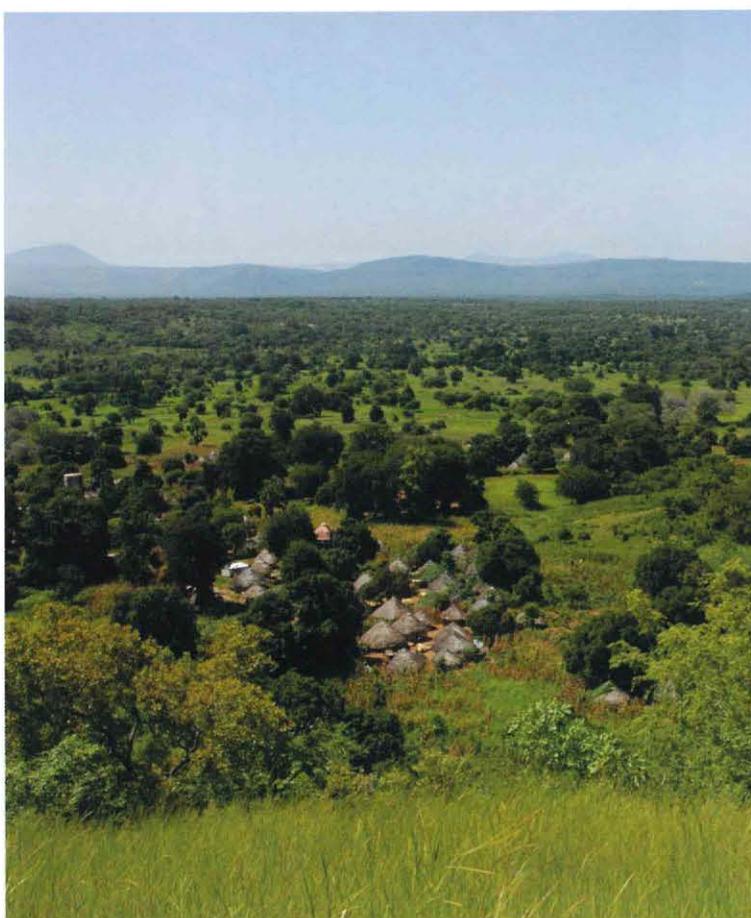
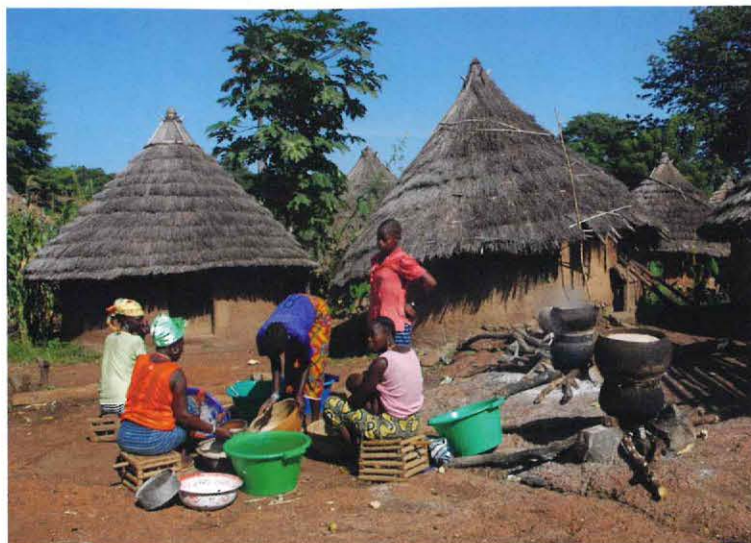
Aquesta vegada, he tingut la sort de poder compartir el viatge amb gent d'allà. Persones que, donant fe de "l'hospitalitat" senegalesa, m'han obert, de bat a bat, les portes de casa seva i m'han brindat una confiança i amistat del tot gratificant.

El nostre viatge va estar dividit en tres etapes ben diferenciades, una per setmana: Dakar, la Casamance i Tambacounde. Aquestes són les tres regions que vam visitar, cada una amb encant propi i diverses propostes de cara al viatger.

El Senegal és un país ric en cultures, pobles i llengües diverses que han après a conviure i a respectar-se mútuament. El nom del país prové de les paraules en wòlof, que és la llengua més parlada, Sunu que vol dir Nostra i Gal que vol dir Piragua. La Nostra Piragua, la piragua de tots els pobles, en la qual caben les ètnies més diverses: wòlof, mandinga, seser, diula, soninké, malinké, peul, bédik, bassari i unes quantes més.

Dakar. La primera setmana es redueix a la capital convivint amb la família d'un amic senegalès de Terrassa –ciutat on visc– en un barri pacífic i perifèric, la Parcelle de Dakar. Un barri on les màximes institucions són les mesquites i les escoles alcoràniques. Les tres setmanes que va durar el nostre viatge coincidien amb l'època del ramadà i és una cosa que d'entrada ens va sobtar bastant. Durant aquesta època, tothom resa cinc cops al dia i es passa, sense menjar ni beure, des de la primera llum fins a la posta del sol. A Dakar es poden visitar algunes coses, però justament durant el ramadà és quan la ciutat, i tot el país, funciona a un ralenti difícil d'assimilar per a ments acostumades al ritme d'occident. Amb això vull dir que es fa impossible veure un espectacle musical, molt abundants la resta de l'any, es fa difícil trobar menjar a algunes hores del dia i en general no és la millor època per viure i sentir tot el que pot oferir aquesta ciutat. La gent avança cansadament tot el dia i és ben normal trobar persones malhumorades i amb cara de gana a cada cantonada. A més a més, el caos circulatori i l'elevada contaminació fan de Dakar una capital grisa i fatigant en aquesta estació humida i calorosa. Tot i així hi ha racons que val la pena visitar com N'Gor, una illa petita a l'oest de la ciutat on hi han anat a parar un munt d'artistes i bohemis fugint de l'estrès.

Després de cinc dies a Dakar intentant recuperar una motxilla extraviada en el viatge d'anada, decidim dirigir-nos al sud. Passades dotze hores de viatge, en les quals cal destacar el pas per Gàmbia i el creuament del riu que duu el mateix nom, ar-

ribem al nostre proper destí.

La Casamance. És un territori que forma part del sud-oest del Senegal i del sud de Gàmbia inclòs el riu Casamance. És una regió càlida, amb algunes muntanyes al sud-est. El cultiu principal i bàsic és l'arròs. Actualment, i cada vegada més, s'està explotant el gran potencial turístic de la zona, especialment a Kap Skirring on, paradoxalment, comparant-la amb la resta de la regió, hom pot trobar hotels i platges paradisiàques al més pur estil caribeny.

La ciutat més gran i capital de la regió és Ziguinchor. L'ètnia dominant és la diula, que representa un grup econòmicament poc avantatjat arreu del Senegal. Els diula provenen d'un antic regne africà preparat per a la guerra que va ser determinant en la lluita contra l'ocupació i l'opressió colonial. Això va provocar, en part, el naixement d'un moviment separatista, el Moviment de Forces Democràtiques de Casamance, que lluita per la independència/autonomia de la regió.

Històricament, a l'Àfrica occidental, els diula han estat coneguts pel seu talent constructor i per ser pioners de tècniques com l'impluvium, un model de casa dissenyat per aprofitar al màxim els recursos de l'aigua.

Preparant el nostre viatge, ens trobàvem constantment amb el dilema de si anar a la Casamance o no. Els ministeris d'Afers Exteriors espanyol i francès desaconsellen totalment practicar el turisme en aquesta regió a causa d'una suposada activitat guerrillera per part de l'MFDC. Bé, m'agradaria deixar clar que d'aquesta activitat, per sort, no en vam trobar. Més aviat al contrari, amabilitat extrema i seguretat en tot moment. Amb això no vull dir que no es cometin robatoris i delictes puntuals per part de la guerrilla, però... tant com per no anar-hi...! L'únic perill evident és que hi ha certes zones encara infestades de mines antipersones, però estan ben senyalitzades i no cal patir en les rutes principals.

Vam romandre cinc dies a la platja de Kafountine, a la Baixa Casamance, en un campament d'un amic català que se n'hi va anar a viure fa anys. El primer que et sorprèn de Kafountine és el color verd. Els camps d'arròs, les palmeres, la vegetació

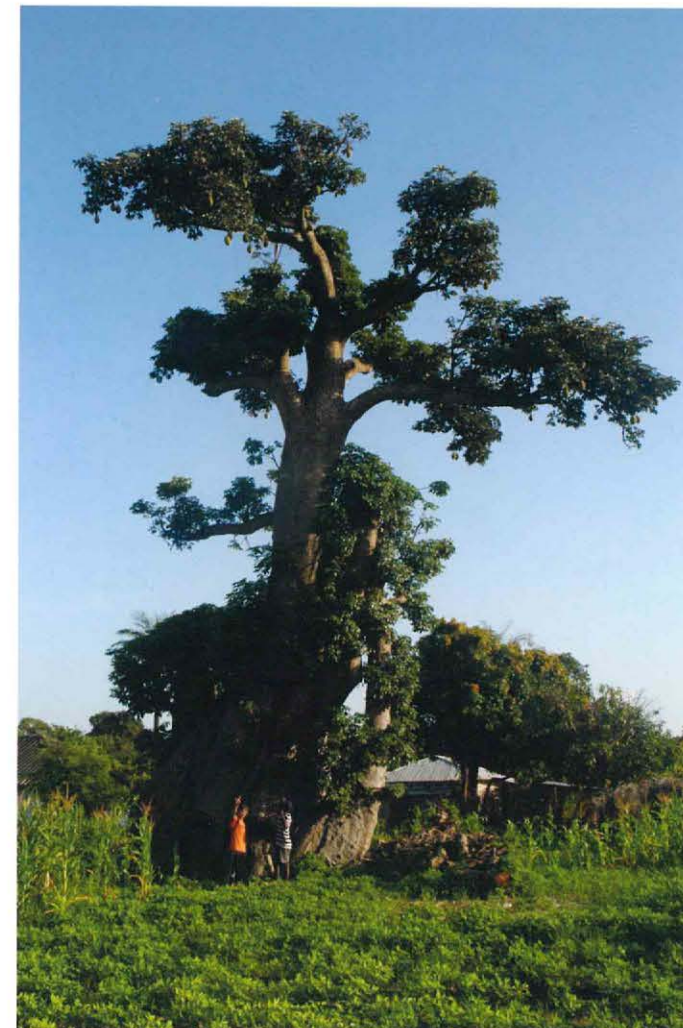
frondosa i molts ocells de tots colors que t'acompanyen tothora amb cants tropicals. La platja és llarguíssima. A primera hora de la tarda comencen a arribar els cayucos de pescadors i la zona més propera a la població es converteix en qüestió de minuts en un mercat trepidant i colorista del peix.

Just darrere la zona de subhasta, es poden veure les estores on assequen i fumen el peix que no es ven. Posteriorment, serà empaquetat i transportat cap a l'interior del Senegal o exportat a Mali i altres països que no tenen mar. L'espectacle és digne de veure i sorprèn la forta olor que es desprèn de tot aquest procés no apte per a olfactes delicats.

Kafountine és un lloc perfecte per anar-hi a descansar. Durant el dia, pots passejar per la platja, viatjar amb piragua pel delta del riu Casamance, descobrir illes amagades entre els manglars, assistir a un partit de futbol regional, prendre el te i xerrar amb persones que t'expliquen històries entranyables, veure com fabriquen els djembes –percussió per excel·lència del Senegal–, o com construeixen els cayucos...

Quan cau la nit, el millor és participar en una foguera envoltada de percussionistes que t'hipnotitzen a través de ritmes monòtons, molt rics en matisos, o bé apartar-se una mica i deixar-se emportar pels sons naturals de la nit africana fins ben entrada la matinada. En la majoria d'aquests campaments no hi ha electricitat, motiu pel qual és necessari adaptar-se ràpidament al ritme del sol.

Un pèl més al sud, a Ziguinchor, vàrem passar-hi un parell de dies. És una ciutat força deixada, però testimoni del valor

històric de la regió. Antigament era un dels ports africans més importants d'on partien esclaus cap a les Amèriques. Cal destacar en la visita, una remodelada casa impluvi que exerceix de centre sociocultural, biblioteca i sala de teatre i cinema, així com la passejada pel formiguejant mercat del centre de la vila.

Tambacounde. La tercera setmana, després d'un dia de viatge encabits en una tartana, arribarem a Tambacounde, capital de la regió que duu el mateix nom.

D'entrada, ens vam endur una grata sorpresa visual en observar que al color verd de la vegetació s'hi afegia un roig intens, color de la terra. El contrast entre aquests dos tons és definitori i marca el paisatge de la zona més muntanyosa del Senegal.

La ciutat de Tambacounde és una ciutat de pas. Un encreuament on conflueixen diverses rutes. Les que van des de Dakar i Ziguinchor cap a Mali i l'interior de l'Àfrica, i les que vénen del Marroc i Mauritània amb destí cap al sud, cap al golf de Guinea. Una nit va ser suficient per trobar un dels molts pintorescos transports senegalesos que ens duria fins a Kedougou. De bon matí, encara de nit, vam pujar a un set-place, taxi de set places, per viatjar per una d'aquestes carreteres africanes que marquen de per vida. Micos i senglars amb bigotis creuant la carretera, la sensació de llunyania cada vegada més present, exuberants camps a través del parc Niokolo-Koba... un camí bonic i a la vegada incòmode amb un final prometedori, el País Bassari.

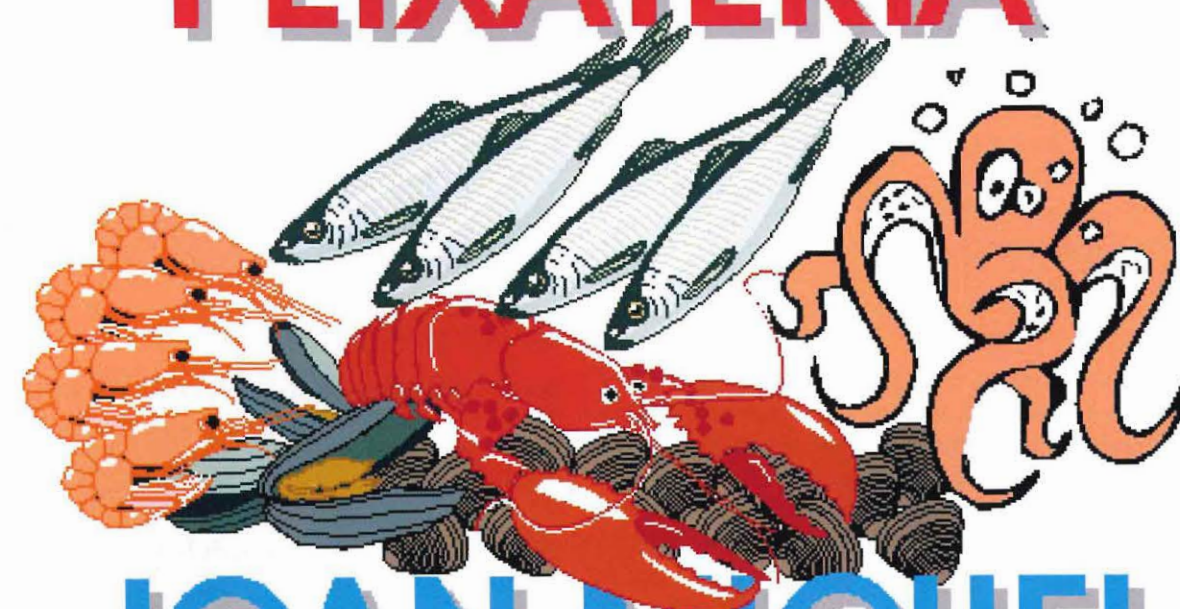

S'anomena País Bassari a tota una regió fronterera amb Guinea que inclou diverses ètnies tribals. Les principals són la bassari, d'aquí el seu nom, la bédik, i la pula. Aquests pobles eren originaris del país veí, Mali, i es van instal·lar al Senegal, segles enrere, fugint de la persecució constant dels cacics de l'època. Són ètnies d'origen nòmada que van trobar en aquestes muntanyes un lloc segur per instal·lar-s'hi.

Des de Kedougou és fàcil visitar alguna d'aquestes tribus sempre que estiguis disposat, això sí, a conèixer de prop els seus costums i rituals. És per això que, prèviament, és convenient comprar alguns presents que s'entregaran al cap de la tribu. Un d'aquests presents consisteix en el mínim d'un quilo de nou de cola, una substància estimulante que s'utilitza en rituals. El cap de la tribu l'accepta, t'ho agraeix i ell mateix s'encarrega de repartir-la per totes les famílies mentre et va mostrant el poblat.

El record que t'emportes de pobles com Iwol i Dindenfellou, els dos en ple Bassari, és un dels motius pels quals penso continuar viatjant per l'Àfrica i per altres llocs del món. Màxima humilitat, respecte per les persones i l'entorn, i ganes de conèixer i, a la vegada, d'explicar històries que fan que et sentis molt lluny de casa, que et fan comprendre les ganes de viatjar que també tenen la gent d'allà... Històries que cap foto ni cap comentari que pugui mostrar aquí estaran a l'alçada del moment viscut. I és que viatjar per conèixer és una de les meves passions.

PEIXATERIA

JOAN MIQUEL

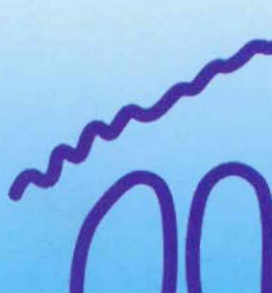
Mercat Municipal de Palafrugell
Tot tipus de peix de la costa i marisc per encàrrec
Telf: 686.41.53.97

gasgironamanteniment

gasNatural

PALAFRUGELL

Del Vilar, 37.17200 Palafrugell
T. 972 31 84 68 • F. 972 31 37 19
palafrugell@gasgirona.com

 Bugaderia
Mont-ras

MARIA CINTA CUGAT

Travessia de la Riera, 1 **MONT - RAS**
Tel. 972 30 36 26 - Mòbil 696 340 060

ESPORTS

IVAN EXPÓSITO GARCÍA

Un jove que promet al món del motocròs

IRENE GENÍS

L'Ivan Expósito García té 13 anys i estudia a l'Escola Vedruna de Palamós. L'Ivan és de mare francesa i té la doble nacionalitat, per aquest motiu ara en aquests moments ja pertany a la Federació Francesa de Motociclisme. Tot i que amb 7 anys no tocava de peus a terra ja va començar la seva trajectòria en aquest món. Aquest jove mont-rasenc, juntament amb els seus pares –quan parlen de motocròs us puc ben assegurar que és impressionat amb la il·lusió i amb el sentiment que ho fan, els pares de l'Ivan– són els seus màxims admiradors i sempre en tot moment estan al seu costat.

Des de quina edat practiques el motocròs?

Des dels 7 anys.

Per què has triat el motocròs i no un altre esport?

De ben menut ja m'agradaven moltíssim les motos, mentre altres nens miraven dibuixos animats jo mirava curses de motos i tot el que estigués relacionat amb aquest món.

Quantes hores d'entrenament has de fer? I com ho combines amb els estudis?

Jo durant tota la setmana estudio, el divendres ja marxem cap a França i tot el cap de setmana tinc entrenament, dissabte i diumenge.

En quin equip de competició estàs?

El meu equip és el Motoclub Català de Millars de Perpinyà i

Fotografies cedides per la família Expósito - García

ara m'ha seleccionat la Federació Francesa de Motociclisme i des del mes d'octubre que he entrat al CRAHN (Centre Régional d'accès au Haut Niveau Motocross).

Explica'm què és això del CRAHN?

El CRAHN és l'única escola francesa d'alt nivell de motocròs que pertany a la Federació Francesa de Motociclisme. He pogut accedir-hi perquè tinc la doble nacionalitat. És una escola d'alt nivell a la qual només poden entrar 8 pilots.

A l'escola som 8 pilots. Tenim un fisioterapeuta, l'entrenador i un preparador físic. Tot el cap de setmana el passem junts entrenant. A part dels entrenaments és molt important també la convivència entre nosaltres, això l'entrenador sempre ens ho fa veure i entendre que som 8 i una pinya. La relació entre nosaltres és molt bona.

Amb quina moto corres?

Abans amb una KTM -65 cc, després amb una Suzuki -85cc i actualment amb una Yamaha -85 cc.

Quina és la propera competició on participaràs?

Al març del 2009 comença la temporada de curses però la més important per al 2009 serà el proper 14 de juliol a Bèlgica, a la Master Kids de Motocròs d'Europa.

Has estat a molts de llocs competint?

De Catalunya he fet curses a: Bellpuig, Amposta, Igualada, Gironella, entre d'altres.

D'Espanya a: Huelva i Valladolid.

De França a: Frontignan, Sommieres, Sant Hiberi, Aspiran, entre d'altres.

El motocròs és un esport molt car. Com ho fas amb l'assumpte econòmic?

La veritat és que no tinc cap tipus d'ajuda. Tot m'ho he hagut de pagar jo sempre –bé, els meus pares–, moto, equipament, desplaçaments, etc. Els desplaçaments són molt cars i sóc jo i els meus pares o sigui que la despesa és realment molt gran, per a ells és un sacrifici. I he d'agrair l'ajuda i el suport tant mecànic com de consells que tinc per part del taller de motos Víctor Roses de Palafrugell i de la família Rosés i també de NewBike de Yamaha de Sète (França).

PALMARÈS:

Any 2005 – 2n al Provincial de Girona de 65 cc.

Any 2006 – 3r al Provincial de Girona de 85 cc.

Any 2007 – 5è al Campionat de Catalunya de 85 cc.

Any 2008 – 5è al Campionat de la Lliga del Sud de França de 85 cc.

Quin altre esport t'agradaria fer?

Bicicleta tot terreny. Curses de muntanya.

Un esportista de referència?

Valentino Rossi. És una persona molt honesta i molt lluitadora, i el que més m'agrada és que quan perd sempre sap estar a l'alçada, mai deixa de felicitar el vencedor, això és ser molt noble.

Una anècdota divertida

Em va passar a Torroella de Montgrí, vaig quedar 2n en una cursa i quan anava a pujar al podi amb tot l'equipament que portem i aquelles botes vaig empassegar, vaig fer una tombarrell i vaig acabar rodolant marge avall.

Una anècdota per oblidar

La caiguda durant una cursa a Lleida. A la segona màniga al terreny hi havia molts de clots i en un salt la moto em va fer un "estrany", va picar a la recepció amb la roda de davant i vaig sortir disparat jo i la moto, em van haver de portar a l'hospital i vaig haver d'anar uns dies amb el braç immobilitzat.

Un bon record

El dia que vaig rebre la trucada de la Federació francesa que em volien fitxar per l'escola.

Un objectiu

Ser campió d'Europa de la meua categoria de 85 cc.

Una il·lusió

Poder arribar a participar al mundial de motocròs dels EUA.

LLENGUA

L'ADOPCIÓ LINGÜÍSTICA DE LA LLENGUA COMUNA COM A FÓRMULA D'ENRIQUIMENT COL·LECTIU I INDIVIDUAL.

PURI PINTO. Plataforma per la Llengua

Existeix un discurs en defensa de l'ús social de la llengua catalana que està creat per catalanoparlants que no tenen el català com a llengua materna o inicial. D'ençà la seva aparició, la repercussió d'aquest discurs ha anat creixent de manera sorprenent, atès que defensa l'ús social de la llengua catalana i el seu benestar sense menystenir les altres llengües que existeixen en la nostra societat.

El discurs dels catalanoparlants d'adopció té com a objectiu prioritari crear una reflexió entorn de la defensa de la llengua catalana; un àmbit tradicionalment restringit a tots els i les que han estat legitimats per llur catalanisme militant, etc. Aquest nou discurs pretén presentar la defensa de la llengua del país com la d'un valor, d'igual manera que se'n defensa el medi ambient, les tradicions més populars, etc. En definitiva, pretén democratitzar i fer extensiva a la resta de la societat, i molt especialment a la vessant social que sempre se n'ha mantingut al marge, la defensa d'una llengua que pot garantir una autèntica cohesió social entre tots els membres de la nostra societat. Entre d'altres arguments, s'hi al·lega ben en veu alta que el bon futur del català depèn de tots els i les que encara no el parlen i que, per tant, se'ls ha de reconèixer el valor que tenen com a potencials catalanoparlants.

Lluny dels tòpics de la vergonya o de la inseguretat, els nous catalanoparlants tenen dret a saber que són vitals per al futur digne i el benestar de la llengua catalana i que, per tant, són tan legítims com qualsevol altre catalanoparlant d'origen a l'hora de defensar l'ús social d'una llengua que també els és pròpia.

Aquest nou discurs pretén desarmar-nos a tots (els que parlen català i els que no) dels tòpics que ens allunyen i ens separen i que eviten que siguem conscients d'un fet indiscutible: que la llengua ens vol a tots, sense excepcions, per parlar-la.

A més a més, en una societat com la nostra, que cada vegada és més representativa de la diversitat multicultural que impera en el món, aquesta nova veu dona fórmules força interessants

per resoldre el problema de la integració cultural i lingüística de les persones nouvingudes atès que proposa exemples d'adopció de la cultura i la llengua d'acollida sense perdre la vinculació amb la pròpia cultura d'origen. Segurament aquest és el gran èxit dels arguments que s'hi promulguen: la compatibilització de dues o més cultures a nivell personal, sense que això hagi de suposar cap entrebanc per a la cultura i la llengua del país de residència.

Amb la finalitat de donar cos a l'esmentada compatibilització entre la multiculturalitat individual i el manteniment i la vigència de la cultura autòctona del país d'acollida, el discurs dels catalanoparlants d'adopció utilitza el concepte de "llengua comuna". Aquesta llengua, en ser comuna, és la llengua compartida, la llengua que homogeneïtza, la llengua que identifica els membres d'una comunitat bo i vinculant-los amb la cultura i la llengua històrica del territori. El respecte cap a la considerada llengua comuna d'un lloc determinat és directament proporcional al respecte cap a qualsevol altra llengua, com ara, la d'origen, atès que totes les llengües del món són o mereixen ser llengües comunes del territori on han nascut i en el qual han existit i perdurat al llarg dels anys. Defensar la llengua comuna d'un territori no ens ha de crear cap conflicte als que no la posseïm com a llengua materna, perquè aquesta defensa és d'allò més coherent amb el respecte de la llengua que hem heretat dels nostres pares, una llengua que també és llengua comuna allà d'on els nostres avantpassats o d'on nosaltres mateixos provenim.

Així doncs, ja és hora d'esborrar els fantasmes que eviten que els hereus de la integració econòmica i social dels nostres predecessors no puguem enllestir aquesta via d'integració a través de l'adopció de la llengua i la cultura del país on vivim, i en el qual molts hem nascut. Si no ho fem pas així, exercim el nostre dret de decidir què volem fer i què no però, en aquest cas, hem de ser conscients de l'assignatura "no cursada" que els nostres fills tindran en el seu currículum vital.

CARTA AL DIRECTOR

Els semàfors de Mont-ras

Hi ha alguna cosa més inútil que els semàfors instal·lats a la carretera, a la vora de les Escoles i just a tocar d'una rotonda? Després d'un any d'experiència diària creuant i descruant el pas de vianants, m'he adonat que és un bon inconvenient tant per als automobilistes com per als que anem a peu: Sempre verd per als automobilistes i sempre vermell per als vianants. Si vull passar sense prémer el botonet que em dona llum verda, corro perill de mort si algun accelerat, amb tota la raó del món, creu que ell té prioritat i no s'ha adonat que jo estic passant. Si com és de llei premo el botó, tots els cotxes que arriben a la meua altura han de frenar i esperar els 30 segons que tarda a sortir el llum verd.

Jo tinc una bona entesa amb els automobilistes (els que no són accelerats), no he premut mai el botó (fins i tot he comprovat que algun grupet de nois i noies que van a l'escola tam-

poc el prem) i els automobilistes sempre m'han respectat el privilegi de prioritat, aminoren la marxa, passo (passem) i, sense haver de parar, continuen el seu camí. Per altra banda, és lamentable veure com un vianant, amb la llei a la mà, prem el botó i amb aire de superioritat i mirant a banda i banda, parsimoniosament va desgranant el camí del pas, mentre els cotxes, aturats, esperen que surti el color verd.

Solució: Sense haver d'eliminar els semàfors, fer que els seus llums sempre funcionin en àmbit intermitent. Col·locar a banda i banda de la carretera uns pals amb uns cartells que avisin "Escoles i pas prioritari per a vianants" i s'han acabat els problemes i les esperes. Que el nombre de cotxes i persones no és tan important com per haver de regular (entorpir) la circulació. O això, o a la llarga algun RIP és, si més no, possible.

JGR

VOLUNTARIAT PER LA LLENGUA

Consorci per a la normalització lingüística

"Voluntariat per la llengua" és un programa de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i del Consorci per a la Normalització Lingüística que fomenta l'ús de la llengua catalana en les converses entre persones que tenen coneixements bàsics de català i volen parlar-lo amb naturalitat amb persones que el parlen habitualment. D'aquesta manera, el català esdevé la llengua habitual de comunicació i es converteix en un instrument clar de cohesió social entre la ciutadania nouvinguda i l'autòctona. Amb aquesta finalitat es formen les parelles lingüístiques: perquè durant un mínim de 10 h (1 hora a la setmana durant 10 setmanes), i amb el català com a llengua vehicular, participin en activitats socioculturals diverses: una excursió, una visita al museu local, prendre

un cafè o anar a comprar.

Durant el mes de juliol passat, el Servei Comarcal de Català del Baix Empordà, amb el suport de l'Ajuntament, va començar a difondre el "Voluntariat per la llengua" a Mont-ras, a partir de cartells de reclam repartits per la població. Després de la Diada, vàrem reprendre la difusió del programa, divulgant-lo també als centres educatius de Mont-ras, Escola Bressol El Gira-sol i CEIP Torres Jonama, i a les AMPA, i ara tenim unes quantes sol·licituds de mont-rasencs i mont-rasenques disposats a participar-hi. El proper pas és, doncs, formar les parelles lingüístiques i fer un acte de presentació dels voluntaris i aprenents a finals d'any, al qual esteu tots convidats.

VOLUNTARIAT PER LA LLENGUA

Tu també pots participar en el programa "Voluntariat per la llengua"

El "Voluntariat per la llengua" és un programa que posa en contacte persones catalanoparlants que volen destinar 10 hores del seu temps a fer conversa amb persones que tenen coneixements bàsics de català i volen llançar-se a parlar-lo.

Tu pots ser voluntari/voluntària si parles català i vols fer aquest servei. L'experiència t'aportarà coses positives: coneixeràs la realitat d'altres països a través del teu aprenent/aprenenta, t'adonaràs que pots parlar català amb les persones nouvingudes amb normalitat i que elles ho agraeixen i veuràs com hi ha molta gent que l'està aprenent pel gust de viure d'acord amb els valors d'aquest país i/o pel gust de viure simplement en català.

Tu pots ser aprenent/aprenenta si has començat a parlar català i vols practicar-lo per agafar confiança i utilitzar la llengua cada vegada amb més seguretat i en més àmbits i/o llocs. Descobriràs que hi ha gent disposada a escoltar-te, a ensenyar-te racons del lloc on viviu, a compartir temps i experiències, a ajudar-te a millorar el teu nivell de llengua.

Si t'interessa, posa't en contacte amb nosaltres:

Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Mont-ras: 972 30 19 74 o ajuntament@mont-ras.cat

Servei Comarcal de Català del Baix Empordà: 972 64 23 10 o baixemporda@cpnl.cat

GASTRONOMIA

LA CUINA DEL DINOU

EULÀLIA CORBALL

Malgrat que a mitjan segle XIX la cuina a pagès no permetia grans floritures, i la menja habitual de dilluns a dissabte tota la tardor i l'hivern era l'escudella i la carn d'olla, totes les cases disposaven d'un receptari molt més gran que es feia servir ocasionalment per a donar sortida als productes de primavera i estiu i per a les celebracions més rituals que eren les de la sega, la verema i les festes majors.

La publicació de receptaris de l'època és escassa, però pocs anys abans de la independència de Mont-ras, concretament el 1854, es publica a Barcelona El diccionari-manual del arte de la cocina publicat per la "Libreria de Estévan Pujal Editor", escrit per un autor anònim que s'identifica com un antic deixeble de Brillant-Savarin, l'autor de referència a la cuina francesa i europea del segle XIX.

Podríem haver reproduït alguna recepta d'aquest llibre, però hem preferit fer-ho del llibre El receptari d'Elvira Correu, una palafrugellenca que va viure a cavall dels segles XIX i XX, i que va deixar la seva llibreta amb receptes a la prestatgeria de la seva casa del Camp d'en Prats. La Carme Bonal les va corregir i publicar l'any 2000, en una edició propiciada per l'Ajuntament de la vila veïna. N'hem escollit tres, senzilles i bones.

El conill a la pagesa

Ingredients: 1 conill tallat a octaus, dues cullerades de greix, una ceba, un parell de tomates madures, aigua i sal.

Per a la picada: 1 gra d'all, julivert, un tall de xocolata negra, ametlles torrades, pa sec, el fetge del conill i un xic de vi.

Sofregiu el conill tallat a trossos en una cassola on haureu fos el greix. Afegiu-hi la ceba ben trinxada i les tomates pelades i tallades fins a obtenir un color daurat.

En el morter, piqueu un gra d'all, unes fulles de julivert, una

mica de xocolata negra, mitja dotzena d'ametlles torrades, un pols de pebre negre, una mica de pa sec, un tall de fetge del conill i una mica de vi blanc. Quan ho tingueu ben aixafat, afegiu-hi aigua per desfer-ho i poseu-ho a la cassola. Deixeu que arrenqui el bull i baixeu el foc al mínim, perquè faci xup-xup fins a estar cuit.

El braç de gitano de carn

Ingredients: patates, 1 ou, farina, carn picada, una ceba, julivert, greix, llet i sal.

Aixafeu les patates que haureu bullit el dia anterior. Afegiu-hi l'ou i la farina i trebal·leu-ho amb les mans, anant-hi afegint farina fins que no s'enganxin els dits. Aplaneu aquesta pasta i doneu-li forma de plat amb un gruix de dos duros (ara seria un centímetre). Aboqueu-hi la carn picada que haureu saltat i cuit en una paella amb el greix, la ceba i el julivert i també poseu-hi una cullerada de llet. Emboliqueu-ho donant-hi forma de braç i poseu-ho a coure al forn perquè s'esclafi i s'enrosseixi.

La coca de taronja

Ingredients: 2 unces de farina (67 g), 2 ous, 3 unces i mitja de sucre (117 g), la mateixa quantitat (117 g) d'ametlles, una taronja, mantega i pa ratllat.

Trinxeu les ametlles pelades i barregeu-les en un bol gros amb el suc de la taronja i una mica de pela ratllada, el sucre i els rovells d'ou. Trebal·leu-ho tot amb una cullera durant una mitja hora. Després, afegiu-hi la farina i les clares dels ous muntades. Poseu-ho en una cassola untada prèviament amb la mantega i el pa ratllat. Coeu-ho al forn.

Ha passat més d'un segle, però encara avui pot ser un excel·lent menú.

NINOTAIRE

MIQUEL ROS

TECOMAC

Venda, reparació i lloguer
de maquinària.
Jardineria, forestal i de l'horta

Marc Ribot i Roqué

Tel. 972 30 78 03
Mòbil 629 75 75 80

C/ Sant Pere, 57
17200 Palafrugell

HONDA

Husqvarna

ECHO

pasquali

JABONES TER, S.L.

productes químics de neteja

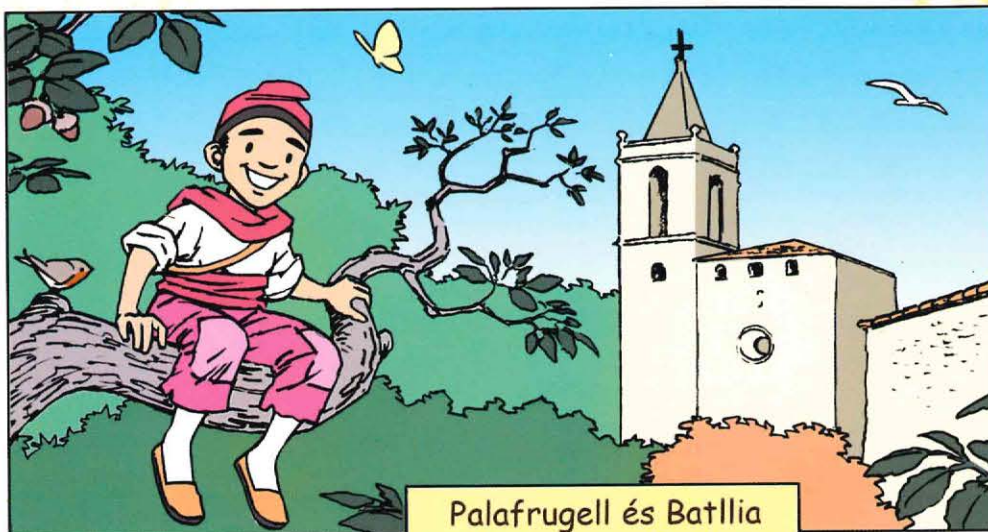
C/. Blas de Otero, 8
PALAFRUGELL (Girona)
jabonester@xarxacontrol.es

Tel. 972 61 24 26 Fax 972 61 24 62

Història de la
Independència
municipal i
naixement de
l'Escola primària.

Mont-ras, juny 1858

Text: Joan Grañén
Dibuix: Pau Bassoli

Palafrugell és Batllia
i Mont-ras sa Pedania

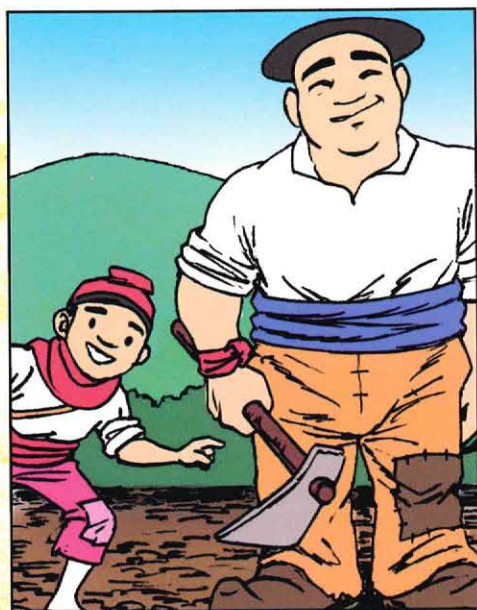
Béns i cases en bona hora
posen prest com a penyora

Ben de gust que pagarem
i Escola també tindrem

Veient tan bona disposició
diu sí, el de Governació

A Palafrugell hi ha burgesos
a Mont-ras tots són pagesos

A Palafrugell ben mudats
a Mont-ras espellifats

Els pagesos amb vehemència
demanen: Independència !!

I la Reina amb deferència
concedeix la Independència

A Mont-ras hi ha gran ballada
La feina és ben acabada

El Governador en audiència
posa en dubte sa solvència

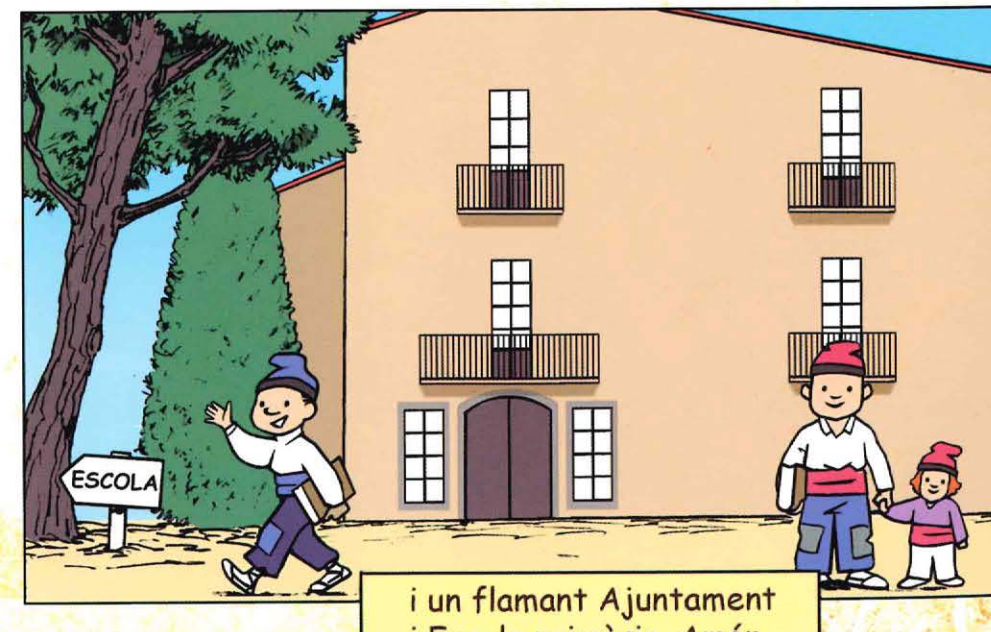
No teniu diners ni Escoles:
Com voleu anar a soles ?

Els pagesos enfadats
els deixen ben parats

1 de gener de 1859
ja tenim municipi nou

i un flamant Ajuntament
i Escola primària. Amén

Targeta Comerç

**Avui és
el teu dia
de sort!**

Just avui que marxes de vacances guanyes un val de benzina! I aquest és només un dels milers de premis immediats que pots obtenir comprant amb la nova Targeta Comerç. A més, quan la utilitzis per pagar en els comerços associats, obtindràs descomptes

especials i avantatges exclusius, a l'instant! Cada dia pot ser el teu dia de sort. Demana-la, GRATIS en qualsevol oficina de "la Caixa" de la teva població.

Parlem?

"la Caixa"

